

A background photograph showing several students in green and brown uniforms working in a field, planting young trees. One student in the foreground is using a red shovel to plant a sapling. Other students are visible in the background, some bending over to plant trees. The scene is outdoors with a blurred background of trees and a cloudy sky.

TRAN

SI

TIE

SAMEN VOOR
EEN DUURZAME
UNIVERSITEIT | 2018

UGENT

UNIVERSITEIT
GENT

INHOUD

Voorwoord rector & vicerector	2
Nu het echte werk	3
De denktank in 't kort	4

Onderwijs	5
Onderzoek	10
Energie	15
Mobiliteit	20
Groenbeheer	26
Aankoop- en materiaal- beheer	30
Voeding	35

Leverden een bijdrage	40
-----------------------	----

Legende

- Rubriek met een sociaal aspect
- On track: verworven, aanvaard, staat op de rails
- Te versnellen: mooie realisaties en experimenten, maar versnelling en opschaling is dringend nodig
- Te doorbreken: muren die niet gesloopt raken
- Toekomstbeeld

VOOR- WOORD

We mogen trots zijn op het duurzaamheidsbeleid van de UGent. Met ons beleidsplan rond 'fossil divestment' nemen we wereldwijd het voortouw, energiemaatregelen zitten goed verankerd in het gebouwenbeleid, de omgekeerde dag in de resto's is een vaste waarde, op het vlak van onderwijs zijn er verschillende initiatieven om duurzaamheid meer te integreren, ...

Ook de kleinere verhalen tellen. Faculteiten die een prijs uitreiken voor maatschappelijke engagement of zelf op zoek gaan naar mogelijkheden om hun campus te vergroenen, vakgroepen die hun catering verduurzamen, studenten die met 'Making tomorrow' werken rond de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen, de vele UGent'ers die een drinkbus meenemen naar de resto, ...

Maar we weten allemaal dat die engagementen nog voorzichtig zijn, nog niet ver genoeg gaan en nog teveel gericht zijn op optimalisaties i.p.v. op systeemveranderingen. De uitdagingen waar we voor staan, vereisen meer. Het wordt een moeilijke oefening. We zullen hard moeten versnellen. En het wordt dringend. We zullen weerstanden moeten wegwerken, middelen moeten zoeken, durf moeten hebben, kleinere duurzame acties moeten opschalen en versnellen, omwegen moeten zoeken voor die ideeën waarbij we op een muur botsen, ... We zullen er moeten op letten dat de engagementen die met veel enthousiasme werden aangegaan, ook werkelijkheid worden.

📷 Rector Rik Van de Walle spreekt de studenten architectuur en stedenbouw en de denktank Transitie UGent toe tijdens de bijeenkomst in NEST.

En dat kan je niet alleen. Ook niet als rector en vicerector. We moeten dus blijven werken aan het creëren van een steeds groter draagvlak. Daar draagt de denktank Transitie UGent zeer goed toe bij. Die grote groep van creatievelingen, experts, beleidsmakers, dromers en doeners houdt ons aantrekkelijke toekomstbeelden voor ogen en zet op een enthousiaste en constructieve manier druk op het duurzaamheidsbeleid. Maar de denktank formuleert ook heel concrete projecten en probeert een omgeving te creëren waar academici, beleidsmedewerkers en geëngageerde personeelsleden en studenten elkaar vinden en samen aan de slag gaan. Dit activisme hebben we nodig. Dit activisme hebben we zelfs nog veel meer nodig. Aan allen die zich hiervoor engageren en meeschreven aan dit memorandum: proficiat met jullie volgehouden enthousiasme en jullie vloed aan vernieuwende ideeën. Jullie tonen al jaren dat je heel wat in beweging kan zetten.

Dit werk is niet vrijblijvend. Het bepaalt de richting. Suggesties van Transitie UGent kunnen vertaald worden naar beleid en dienen als inspiratiebron. De toekomstbeelden houden ons de langetermijnvisie en de grote uitdagingen voor ogen, en zullen er ons ongetwijfeld aan blijven herinneren dat we niet enkel tevreden mogen zijn met voorzichtige, gemakkelijke en behoudsgezinde maatregelen.

Dus doe zo voort. Smijt jullie. Daag ons uit. Hou het enthousiasme hoog en blijf vooral gemotiveerd om te blijven vechten.

Rik Van de Walle & Mieke Van Herreweghe
Rector & Vicerector UGent

TRANSITIE UGENT nu het echte werk!

Vijf jaar geleden publiceerden we ons eerste memorandum voor het UGent-bestuur. Met aantrekkelijke toekomstbeelden en vele voorstellen voor acties en beleidsinstrumenten maakten we het bestuur enthousiast om echt werk te maken van een duurzaamheidsbeleid. En welke mooie stappen heeft de UGent in die richting gezet! We hebben sinds eind 2013 een duurzaamheidsvisie en een duurzaamheidsbeleidsplan, een commissie duurzaamheidsbeleid die de voortgang van de genomen engagementen opvolgt en een duurzaamheidskantoor dat de dagelijkse werking op zich neemt.

We streven nu naar bijna-energie neutrale gebouwen, gaan ondertussen heel ver in ons engagement voor fossil divestment, introduceerden een omgekeerde donderdag in onze resto's, promoten duurzame mobiliteit en verdelen de post per fiets, beslisten om een windturbine te bouwen met een energiecoöperatie, lanceerden verschillende initiatieven om duurzaamheid te integreren in het onderwijs, ...

Maar het laaghangend fruit is geplukt. Nu moeten we versnellen. Nu moeten we geslaagde experimenten opschalen en verankeren in het beleid. Nu moeten we ons focussen op systeemveranderingen. Nu moeten we de muren waarop we botsen slopen. Nog steeds stapsgewijs, maar wel in de richting van onze

toekomstbeelden. Als we blijven voorzichtig aan knopjes draaien van dingen die al op de rails staan, blijven analyseren en blijven denken, zetten we geen stappen vooruit.

Met dit nieuwe memorandum willen we opnieuw van ons laten horen. Het is een ideaal moment, aan het begin van de legislatuur van onze rector en vicerector, met een nieuwe bestuursploeg, met verschillende beleidsplannen die op hun einde lopen en wel wat input kunnen gebruiken, en vooral... met het klimaatakkoord van Parijs en de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen voor ogen die heel duidelijk de richting bepalen.

Dus, UGent-bestuur: durf! Het wordt van een universiteit meer dan ooit verwacht.

Dus, UGent'ers van allerlei slag: engageer je! En probeer dit engagement ruimer te zien dan jezelf.

Komaan!
Transitie UGent

© v.l.n.r., v.b.n.o. De laureaten van het Duurzaamheidspact. / De bijeenkomst van Transitie UGent in de Plantentuin.

DE DENKTANK in 't kort

Transitie UGent is een denktank samengesteld uit meer dan 200 geëngageerde personeelsleden, studenten, experts en beleidsmedewerkers, die fungeert als een open vernieuwingsnetwerk en heel wat nieuwe suggesties aanbrengt. De groep bundelt engagement en expertise en probeert de systeemveranderingen die nodig zijn voor de transitie naar een meer duurzame universiteit en samenleving bespreekbaar en zichtbaar te maken met een memorandum, kleinschalige experimenten, acties, ... Zo houdt Transitie UGent op een enthousiaste manier druk op de ketel.

De denktank startte in 2012 met een systeemanalyse en stelde zich deze vragen: Wat zijn de dominante culturen, structuren en praktijken aan de UGent? Wat gebeurt nu al op het vlak van duurzaamheid? Waarmee houdt het huidige universiteitsbeleid rekening? Hoe verhoudt het huidige beleid zich ten opzichte van de algemene problematiek die zich stelt? Wat beweegt rondom ons?

Vervolgens formuleerde Transitie UGent droombeelden voor de toekomst: Waar willen we dat de UGent in 2030 of 2050 staat op het vlak van onderwijs en onderzoek? Op het vlak van groen, energie, mobiliteit, voeding, materialenbeheer? Praktische bezwaren werden nog even terzijde gelaten, want het was louter de bedoeling om een aantrekkelijk beeld te schetsen van een duurzame universiteit, waarvan we met zoveel mogelijk UGent'ers

dromen, waar we met zoveel mogelijk UGent'ers naartoe willen groeien.

Transitie UGent tekende transitiepaden uit in de richting van dat toekomstbeeld. Sommige bestaande praktijken vormen al een mooie opstap, andere vormen dan weer een structurele belemmering en zullen een volledige omslag vragen. Meer en meer wordt duidelijk dat ook harde keuzes gemaakt moeten worden.

Om die harde keuzes voor te bereiden kan geëxperimenteerd worden met icoonprojecten, die de bal kunnen doen rollen, het denkwerk zichtbaar maken, de communicatie op gang brengen en innovatie stimuleren. Transitie UGent suggereerde van bij het begin heel wat van die icoonprojecten, maar deed ook voorstellen voor acties of beleidsinstrumenten waarvan ze dacht dat ze snel ingang konden vinden. Omdat verschillende van deze voorstellen intussen opgepikt werden, gaan we met Transitie UGent voort op dit elan. Omdat het loont.

In de komende hoofdstukken stellen we heel wat volgende stappen voor en proberen we de transitiepaden verder te concretiseren met nieuwe suggesties voor icoonprojecten, acties en beleidsinstrumenten.

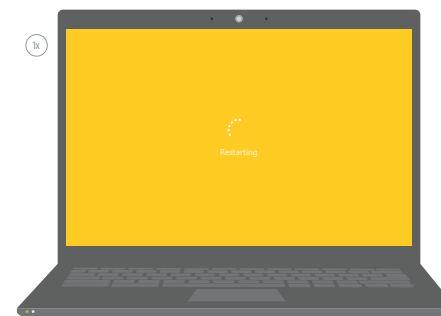
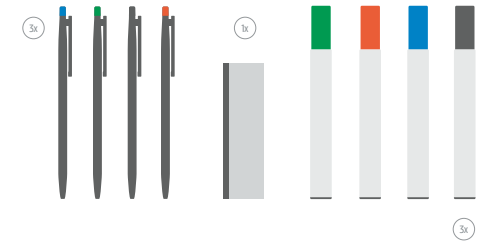
“Working on sustainability is a struggle – we all know that. At the same time, it's a promise. A promise for a better, healthier and more just world, for current and future generations.”

— Rootability

ON

DER

WIJS

ONDERWIJS Duurzaamheid sterker en breder integreren. Samen. Met kennis. Met goesting.

Er zijn meer en meer opleidingsonderdelen met een duurzaamheidsfocus, zoals de nieuwe keuzevakken 'duurzame chemie' en 'duurzame steden'. En in verschillende projecten worden de duurzame ontwikkelingsdoelen gebruikt om duurzaamheidsthema's een plaats te geven in ons onderwijs.

Maar de mooie initiatieven zijn vaak ad-hoc-events of keuzemogelijkheden die vooral in de smaak vallen bij studenten die al geïnteresseerd zijn in duurzaamheid. De ambitie van de UGent in haar duurzaamheidsvisie gaat verder: **'Duurzame ontwikkeling inhoudelijk en procesmatig integreren in het volledige onderwijsaanbod'**. Dit vraagt dat op termijn alle studenten geconfronteerd worden met de essentie van het concept en het denken over duurzame ontwikkeling. In de opleiding van elke student zouden kennis en inzichten over duurzaamheidsproblemen en mogelijke oplossingen aan bod moeten komen, algemeen maar ook vakgebiedspecifiek.

ON TRACK

- Beleidsdoelstellingen: onderwijsvisie en –strategie rond 'multiperspectivisme' en integratie van duurzaamheid in leerlijnen in duurzaamheidsvisie
- Opleidingsevaluatie met duurzaamheidstopics door laatstejaars
- Universiteitsbreed keuzevak duurzaamheidsdenken
- Meer (keuze-)opleidingsonderdelen met een duurzaamheidsfocus

TE VERSNELLEN

- Ervaringen en good practices delen en verspreiden
- Doorlichting opleidingsaanbod
- Aanbod voor professionalisering van docenten op vlak van duurzaamheidseducatie
- Duurzame ontwikkelingsdoelen als leidraad voor onderwijs

TE DOORBREKEN

- Integratie van duurzaamheid in volledige onderwijsaanbod i.p.v. ad-hoc-events of keuzemogelijkheden (vernieuwde inhoud van het onderwijs)
- Onderwijsinnovatie d.m.v. adequate werkvormen voor duurzaamheidskwesties (vernieuwde organisatie van het onderwijs)
- Aanpassen beloningssysteem en kwaliteitsindicatoren (kwaliteitsbewaking, erkenning en waardering van onderwijsinspanningen met aandacht voor duurzame ontwikkeling)
- Vernieuwde koppeling onderzoek - onderwijs - dienstverlening

TOEKOMSTBEELD & TRANSITIEPAD

Vanaf vandaag draagt de UGent via maatschappelijk relevant onderwijs bij aan een duurzamere samenleving. Aandacht voor duurzaamheidsvraagstukken wordt geïntegreerd in het volledige onderwijsaanbod zodat alle UGent-studenten worden uitgedaagd om complexe duurzaamheidsproblemen en mogelijke oplossingen te bestuderen en – als burger en professional – aan te pakken.

Dit betekent:

- ⊕ Systematische, structurele en substantiële inhoudelijke integratie van duurzaamheid in het curriculum.
 - ⊕ Meer ruimte voor actieve werkvormen en studentenparticipatie (zowel in de lessen als bij curriculumontwikkeling).
- ⊕ Een goed evenwicht tussen een opleidingsspecifieke en trans-disciplinaire benadering (multiperspectivisme) via interfacultaire samenwerking.
 - ⊕ Een sterkere waardering van onderwijs in het loopbaanmodel voor het ZAP.
 - ⊕ Een sterkere koppeling tussen duurzaamheidsonderzoek en onderwijs.

ACTIES VOOR MORGEN

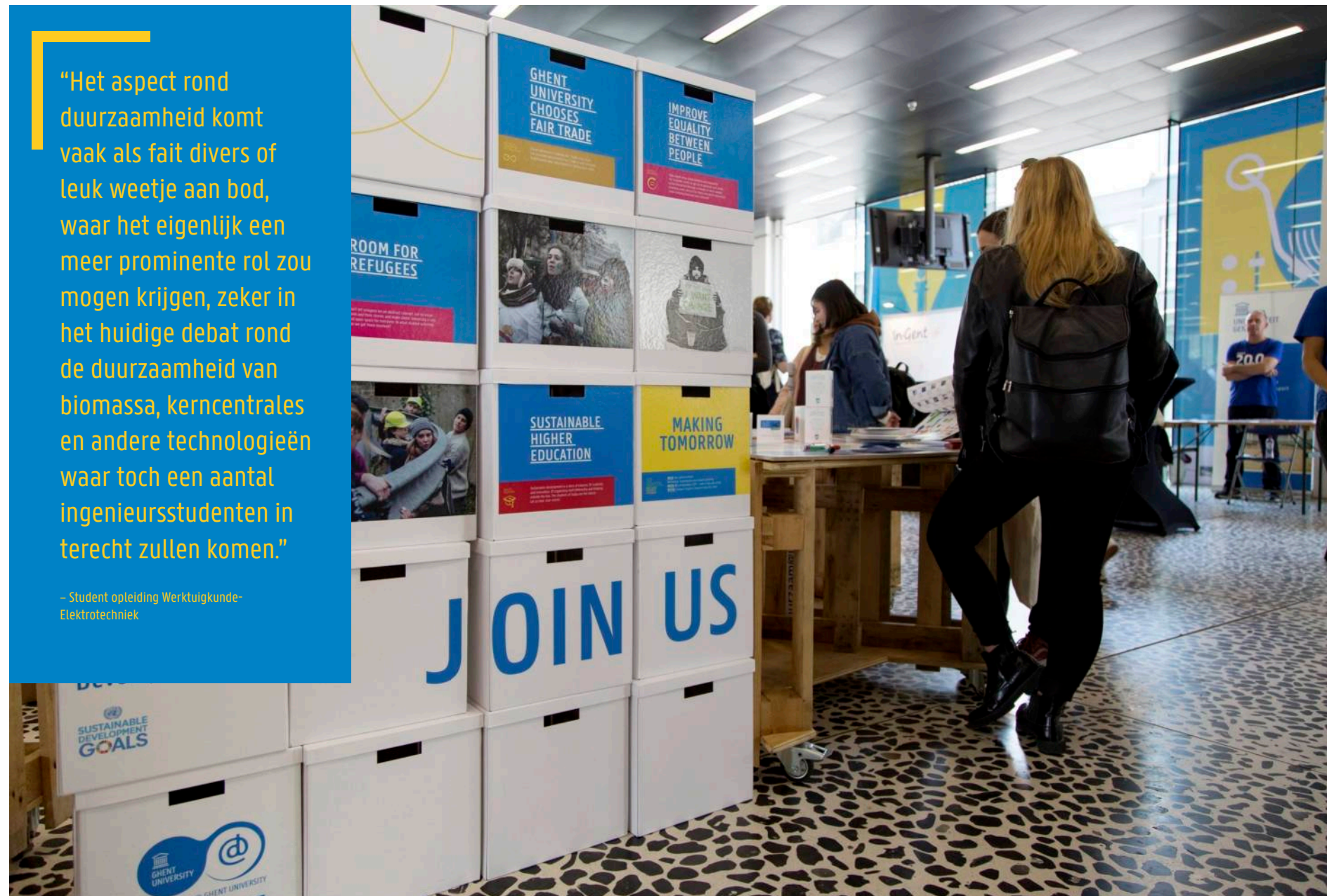
INTEGRATIE VAN DUURZAAMHEID IN HET CURRICULUM

Laat ons elke facultaire opleidingscommissie (OC) stimuleren en responsabiliseren om werk te maken van een integratie van duurzaamheid in het curriculum, afgestemd op de opleiding. **Geen duurzaamheids-educatie die beperkt blijft tot het hier en daar toevoegen van een keuzevak, maar wel een coherente leerlijn die substantieel (en dus niet als fait divers) is ingebed in de opleiding.** Dit heeft implicaties voor zowel leerinhouden als werk- en evaluatievormen. Transdisciplinaire en interfacultaire samenwerking moet hiervoor gestimuleerd worden. Alleen zo krijg je een multi-perspectivistische benadering van duurzaamheid in ons onderwijs.

Hiervoor kan elke OC één persoon aanstellen als verantwoordelijke. Of elke opleiding kan gevraagd worden om een leerlijn duurzaamheid uit te werken. In elk geval mag dit niet te vrijblijvend worden aangepakt. Dit vereist voldoende ondersteuning voor de OC's om hier werk van te maken! Ook het betrekken van studenten is hierbij essentieel.

“Het aspect rond duurzaamheid komt vaak als fait divers of leuk weetje aan bod, waar het eigenlijk een meer prominente rol zou mogen krijgen, zeker in het huidige debat rond de duurzaamheid van biomassa, kerncentrales en andere technologieën waar toch een aantal ingenieursstudenten in terecht zullen komen.”

– Student opleiding Werktuigkunde-
Elektrotechniek

 De Sustainable Development Goals op de Welcome Days in het Ufo.

INTER-/TRANSDISCIPLINAIRE VAKKEN MET DUURZAAMHEIDS-FOCUS

Het aandeel van inter- en transdisciplinaire vakken met een duurzaamheidsfocus in de opleiding van elke UGent-student kan aanzienlijk toenemen als dit gestimuleerd wordt.

Misschien moet elke masteropleiding minstens 6 studiepunten aan dergelijke opleidingsonderdelen toe bedelen? Of kunnen studenten een 'certificaat duurzame ontwikkeling' behalen als ze een bepaalde omvang van dat soort vakken volgen en een duurzaamheidsgelateerde masterproef schrijven? Interfacultaire samenwerking hier rond moet worden gefaciliteerd.

 Boven: Studenten brainstormen tijdens Making Tomorrow.

 Midden: 'BigQuestions' daagt studenten en lesgevers uit om oplossingen te zoeken voor maatschappelijk relevante vraagstukken. Het project is gelinkt aan de Global Goals en reikt elk jaar een award uit. De 1ste prijs ging naar Rabot in je tuin, waar studenten met de bewoners van het Rabot een composteerplek hebben gebouwd. De 2de prijs naar Buitenbeentjes, een spel dat kinderen uitdaagt om meer buiten te spelen.

 Onder: De UGent en de Stad Gent loven jaarlijks een prijs van 500 euro uit voor de beste en meest vernieuwende masterscriptie waarin de gender- en/of diversiteitsthematiek een centrale rol speelt. In 2018 ging die naar Ella Vanden Houte (links) met de scriptie 'Fedasil bouwt! Onderzoek naar de non-architectuur van Fedasil zoals ontstaan in periodes van vluchtelingencrisis'.

LESGEVERS ON BOARD

Lesgevers moeten worden gestimuleerd en ondersteund om duurzaamheidsvraagstukken in hun onderwijsactiviteiten te integreren. [Dit kan door docenttraining \('beginners-niveau': bewustmaking, inzicht verwerven in belangrijke principes van duurzaamheidseducatie, inspireren\)](#), maar er is ook nood aan [meer specifieke, diepgaandere professionaliseringsinitiatieven voor lesgevers die duurzaamheid op een doorgedreven manier in hun onderwijs willen integreren](#) ('gevorderden-niveau'), bv. d.m.v. een lerend netwerk. Transdisciplinariteit, de koppeling tussen onderzoek en onderwijs en actieve studentenparticipatie moeten hierbij veel aandacht krijgen.

De expertise binnen het Internationaal Thematisch Netwerk SEDwise ('Sustainability Education - Teaching and learning in the face of wicked socio-ecological issues') moet hierbij optimaal benut worden. Binnen dit netwerk wordt onderzoek gedaan naar geschikte vormen van leren en lesgeven rond duurzaamheidsvraagstukken en alternatieve vormen van leren en lesgeven. Die zijn nodig om de capaciteiten te ontwikkelen bij studenten om om te gaan met onzekerheid, de complexiteit, het multiperspectivistische en het controversiële karakter eigen aan sociaal-ecologische duurzaamheidsvraagstukken.

MASTEROPLEIDING 'DUURZAME ONTWIKKELING'

Alle principes zoals multi-perspectivisme, trans-disciplinariteit, actieve studentenparticipatie, ... kunnen vervat zitten in een transdisciplinaire masteropleiding 'Duurzame Ontwikkeling'. Deze opleiding is de 'kers op de taart' voor studenten die zich hierin willen specialiseren. Maar het inbedden van duurzaamheid in het UGent-onderwijsaanbod mag niet op zo'n masteropleiding worden afgewenteld. Want de ambitie is om elke student te bereiken.

STUDENTENBEVRAGING

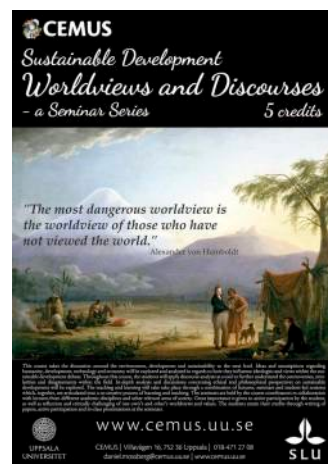
Elke 2 jaar evalueren laatstejaarsstudenten hun opleiding, ook op het vlak van duurzaamheid. Maar omdat niet iedereen weet wat de term 'duurzaam' precies inhoudt, geeft dit een vertekend beeld. De vragen die gesteld worden, moeten geherformuleerd worden en er zijn ook kwalitatieve methoden nodig (bv. focusgroepen met studenten en/of OC's) om meer diepgaande, betrouwbare en vollediger resultaten te bekomen. [Zo kunnen we de werkelijke voortgang van de integratie van duurzaamheid in het volledige UGent-onderwijsaanbod monitoren.](#)

WAARDEVOL ONDERWIJS NAAR WAARDE GESCHAT

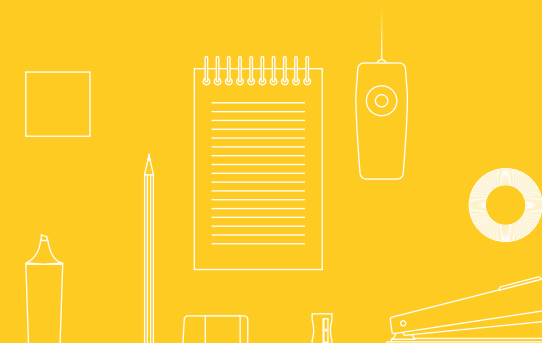
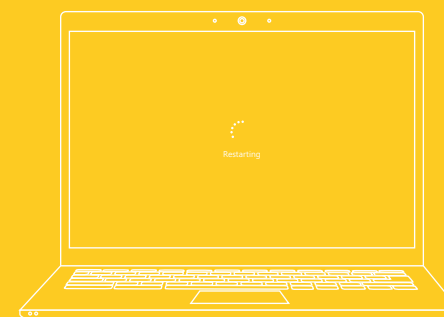
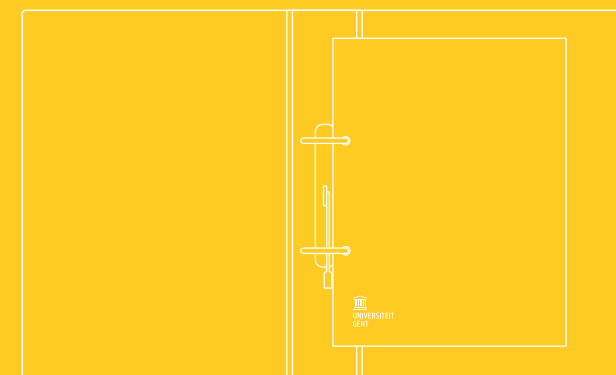
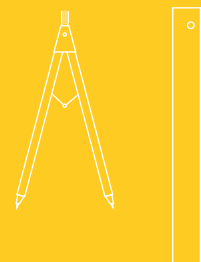
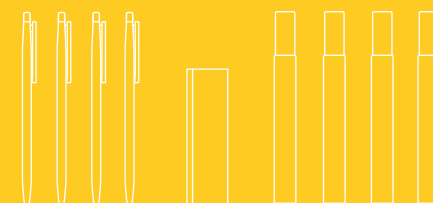
Lesgeven over duurzaamheidskwesties op een kwaliteitsvolle, transdisciplinaire en interactieve manier is een veeleisende en tijdrovende opdracht. [Onderwijsinspanningen en -expertise wegen vandaag onvoldoende door bij de aanwerving en evaluatie van ZAP, waarbij de nadruk zeer sterk ligt op onderzoekoutput.](#) Dit zorgt voor een onevenwichtige waardering van de drie kernopdrachten van de universiteit: onderwijs, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening. Inspiratie kan geput worden uit hoe bv. in Zweden een onderwijsportfolio een belangrijk instrument is in de aanwerving en loopbaan van academisch personeel. Daarin omschrijven, verantwoorden en illustreren professoren hun onderwijservaring en expertise (zowel kwantitatief als kwalitatief) en hun perspectief op onderwijs, hoe ze dat in de praktijk brengen en voortdurend de kwaliteit ervan bewaken en verbeteren.

STUDENTEN WIJZEN DE WEG

Veel studenten blijven vandaag op hun honger zitten op het vlak van duurzaamheidseducatie aan de UGent, zowel wat betreft de inhoud van hun opleiding ("het mag best wel wat meer zijn") als wat betreft didactische werk- en evaluatievormen ("het kan echt wel beter worden aangepakt"). Zij hebben ook ideeën over hoe dit beter zou kunnen, maar vinden vaak niet de weg om hun stem te laten horen. 'Student-led education' kan daarop een antwoord zijn en heeft bovendien heel wat te bieden op vlak van het implementeren van duurzaamheidseducatie met activerende, transdisciplinaire werk- en evaluatievormen. Aan de UGent kunnen we hiermee experimenteren. Een werkgroep kan bestaande initiatieven en opportuniteiten in kaart brengen en nieuwe stimuleren, bv. d.m.v. micro-financiering van studenteninitiatieven. Tegen 2020 zou het eerste 'student-led' UGent-vak met duurzaamheidsfocus een feit moeten zijn. Met de scope op 2030 lijkt een 'student-led' masterprogramma over duurzame ontwikkeling een mooie ambitie. Daarnaast kunnen ook studenten betrokken worden in het lerend netwerk voor lesgevers (zie hoger) en kan geëxperimenteerd worden met geschikte kanalen en methoden voor het betrekken van studenten bij de hervorming van vakken en opleidingen.

 'Student-led education program' van CEMUS aan de Universiteit Uppsala (Zweden) met een breed gamma aan transdisciplinaire vakken rond duurzame ontwikkeling. De invulling van het vak gebeurt door studenten, in nauwe samenwerking met onderzoekers, lesgevers, beleidsmedewerkers en sociale actoren.

ON. DER ZOEK

ONDERZOEK Over muren heen kijken. Samen. Met kennis. Met goesting.

Het duurzaamheidsdenken structureel en expliciet verankeren binnen UGent-onderzoek is misschien wel de moeilijkste en meest delicate opgave. Ook binnen de UGent wordt - net zoals aan vele andere universiteiten - academische vrijheid al te vaak als een mantra gebruikt om maatschappelijke verantwoordelijkheid tussen haakjes te plaatsen. Bedrijven en overheden mogen inderdaad niet de onderzoeksagenda bepalen en een brede waaier aan onderzoekstopics moet absoluut mogelijk blijven, maar dat mag een universiteit er niet van weerhouden op kritische en wetenschappelijke wijze een grote verantwoordelijkheid op te nemen ten aanzien van duurzaamheidsuitdagingen. De bestaande onderzoeksculturen, -structuren en -praktijken zitten echter (te) sterk ingebed in een groeilogica, een geloof in louter technologische oplossingen, een tijdrovende bureaucratie, een allesoverheersende A1-religie ('Web of Science'-publicaties), een enge faculteitslogica,...

Gelukkig zien we binnen de UGent meerdere onderzoeksgroepen en/of individuele academici die ondanks het gebrek aan een sterk ondersteunende context het engagement aangaan om samen te werken met elkaar en met niet-academici en daarbij te focussen op sociaal-ecologische duurzaamheidskwesties.

ON TRACK

- Ambitieuze duurzaamheidsvisie van UGent met o.m. aandacht voor een sterkere integratie van duurzaamheid in het onderzoek
- Meer ondersteuning voor interdisciplinair onderzoek (i.c. interdisciplinaire BOF-projecten, 21 nieuwe ZAP-posities en alfa-consortia)
- Een goedgekeurd beleidsplan inzake maatschappelijke valorisatie van onderzoek
- Meer mono- en interdisciplinaire UGent-onderzoekscentra met een duurzaamheidsfocus

TE VERSNELLEN

- Transdisciplinaire experimenten groeien van onderuit (bv. de Stadsacademie, The Foundry, Big Questions, de Krook)
- Denkoefeningen en initiatieven om maatschappelijke impact als criterium te versterken
- Structureel inzetten op 3 à 4 interfacultaire speerpunten met duurzaamheidsfocus (o.m. afhankelijk van selectie 21 ZAP-posities)

TE DOORBREKEN

- 'Open science' als uitgangspunt
- Meer basisfinanciering en vermijden van 'proposal ratrace'
- Afbouw A1-religie

TOEKOMSTBEELD & TRANSITIEPAD

In 2030 focust de UGent op kwaliteitsvol onderzoek dat bijdraagt aan een toekomst die ecologisch duurzaam én sociaal rechtvaardig is.

Dit betekent:

- ⊕ Een expliciete en zichtbare inzet op enkele belangrijke actuele complexe duurzaamheidskwesties.
- ⊕ Meer ondersteuning voor multi- en transdisciplinair onderzoek inzake duurzaamheidsuitdagingen.
 - ⊕ Een evenwaardige behandeling van maatschappelijke impact naast wetenschappelijke en economische impact.
- ⊕ Vrije toegang tot onderzoeksdata en publicaties ('open science') volgens het principe 'as open as possible, as closed as necessary'.
 - ⊕ Een sterkere koppeling tussen duurzaamheidsonderzoek en onderwijs.
 - ⊕ Het uitvoeren van onderzoek op 'duurzame' wijze.

ACTIES VOOR MORGEN

ALLE STAKEHOLDERS BETREKKEN

Naast academici kan ook de kennis van niet-academische actoren ten volle aangewend worden bij duurzaamheidsvraagstukken, zowel bij het definiëren en kaderen van het probleem als bij het formuleren van oplossingen. Zo wil men in de recent opgerichte Gentse Stadsacademie met deze transdisciplinaire setting aan de slag. In dit 'collaboratorium' delen studenten, professoren, beleidsmakers, bedrijven en middenveldorganisaties kennis over grote Gentse sociale en ecologische uitdagingen. Dit vertaalt zich in gedeelde opgaves voor bachelorpapers, masterproeven, groepswerken, stages, en een actieve zoektocht naar experimenteerzones en proeftuinen. Meer ondersteuning voor dergelijke transdisciplinaire initiatieven is aangewezen.

Naast de stad, kan ook de eigen UGent-campus als living lab dienen. Hoe kunnen we de UGent-expertise (binnen allerlei onderzoeksgroepen) koppelen aan dossiers en vraagstukken van de centrale administratie (bv. inzake gebouwen, mobiliteit, onderwijs, voeding,...)? Gaan we Oxford achterna?

☒ In De Stadsacademie delen studenten, professoren, beleidsmakers, bedrijven en middenveldorganisaties kennis over grote Gentse sociale en ecologische uitdagingen. Illustraties door Jade Kerremans.

“We moeten vanuit sterke disciplinaire kennis een even sterke geïntegreerde systemische kennis opbouwen. Dan krijg je inter- en transdisciplinair onderzoek dat de complexiteit ten volle erkent en een ander soort antwoorden biedt. Nu heb je de technologen die zeggen dat er simpele oplossingen zijn of de economen die een juiste prijs willen berekenen voor een oplossing. Als het allemaal zo simpel was, hadden we het misschien al gedaan. De samenleving waarin die oplossingen gaan gebruikt worden, is echter niet zo simpel.”

– Hans Bruyninckx, directeur van het Europees Milieuagentschap

Carbon Innovation Programme – University of Oxford

Eind 2016 lanceerde de universiteit van Oxford zijn 'Carbon Innovation Programme' waarbij onderzoekers en studenten samen een bijdrage kunnen leveren aan de vooropgestelde energiedoelstellingen. Allerlei ideeën kunnen worden voorgesteld om het energieverbruik van de universitaire gebouwen (en emissies) te reduceren. Veelbelovende ideeën worden uitgewerkt en geïmplementeerd. Deze setting biedt betrokkenen tal van opportuniteiten om met de expertise van de bedrijfswereld (bv. Siemens) en academische experts aan de slag te gaan binnen concrete projecten.

De lancering van CAPTURE. Het CAPTURE-platform (Centre for Advanced Process Technology for Urban Resource recovery) is een samenwerking van professoren uit verschillende UGent-faculteiten met zowel Vlaamse als internationale private en publieke partners. Iedereen die relevant is in de grondstoffenrecyclage kan deel uitmaken van het onderzoeksplatform. De bouw van de CAPTURE-accelerator is gepland voor augustus 2018.

MAATSCHAPPELIJK ENGAGEMENT MEER NAAR DE VOORGROND, AANTAL A1-PUBLICATIES MEER NAAR DE ACHTERGROND

Bij de evaluatie van zowel loopbaanmodellen en aanwervingen als onderzoeksprojecten moet maatschappelijke impact even belangrijk worden als wetenschappelijke en economische impact. Hiervoor moeten nieuwe criteria worden toegevoegd, andere geschrapt. **Denkoefeningen hieromtrent bestaan, nu dringt de implementatie zich op. Zo moeten universiteiten af van de A1-religie.** Publicaties in internationale 'peer reviewed' tijdschriften (doorgaans in handen van private bedrijven) worden vaak een doel op zich en alsmaar belangrijker t.o.v. het onderzoek zelf. Sinds enkele decennia evolueren onze academici al te sterk van autonome 'freischwebende' intelligentsia (of laat ons dat ook maar met een korrel zout nemen) richting gestresseerde publiceermachines die onder het toezicht van managers tal van quota moeten halen. Wat dan net onderzocht wordt, is van minder belang, maar wel dat dit op zgn. excellente wijze gebeurt, t.t.z. dat er veel wordt gepubliceerd in A1-tijdschriften. Het aantal A1-publicaties wordt momenteel gebruikt in tal van evaluaties, gaande van individuele bevorderingen over een facultaire verdeelsleutel tot internationale 'rankings' van universiteiten. Waarom niet nadenken over een onder- én bovengrens per vakgebied?

BASISFINANCIERING EN DUURZAAMHEIDSONDERZOEK

Laten we in het algemeen ijveren voor meer structurele of basisfinanciering voor academici of onderzoeksgroepen en tegelijkertijd nadenken of een versterking hiervan ook bijdraagt aan het versterken van duurzaamheidsonderzoek aan UGent. **Meehollen in de 'proposal ratrace' met lage slaagpercentages zorgt immers vaak voor klassieke projectvoorstellen die maatschappelijke relevantie en interdisciplinariteit grotendeels negeren.** Vertrouwen geven zorgt daarenboven voor minder druk (en niet zelden voor betere resultaten). De logica verbonden aan de BOF-startkredieten kan hier als voorbeeld dienen.

HoGent kiest 17 SDG's als kader voor wetenschappelijke onderzoek

Vanaf 2018 zet de HoGent al haar middelen voor praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek in op projecten die passen binnen de 17 SDG's (de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van de VN). Alle onderzoekers van de HoGent zullen dus werken aan onderzoeksprojecten die bijdragen tot oplossingen voor grote maatschappelijke uitdagingen. Deze aanpak laat verschillende disciplines samenwerken, is gericht op maatschappelijke impact en is nauw verbonden met de opleidingen. Om dit nog te versterken, besliste de HoGent om de helft van de projectmiddelen in te zetten op multidisciplinaire onderzoeksprojecten. Maar de HoGent gaat nog verder: ze streeft ook in haar onderzoeksbeleid duurzaamheid na. Zo wordt een kwart van de onderzoeksmiddelen verdeeld onder de vakgroepen van de hogeschool, zodat elke vakgroep een stevige (lees: duurzamere) onderzoeksbasis kan leggen. Hun eerder dit jaar toegekende label HR excellence in research en het bijbehorende actieplan fungeren bovendien als een kader om ook in de toekomst nog verdere stappen te zetten naar duurzaamheid in het onderzoeksbeleid.

FOCUS OP ACTUELE COMPLEXE DUURZAAMHEIDSKWESTIES

Net zoals ETH Zurich, University College London, Yale University, Universiteit van Utrecht, ... kan het zinvol zijn om expliciet drie à vier speerpunten op vlak van interfacultair duurzaamheidsonderzoek naar voor te schuiven. De vraag die dan opduikt is: welke thema's selecteren (zonder al te sterk het Mattheus-effect toe te laten)? En hoe kunnen we bruggen bouwen tussen exacte en humane wetenschappen?

Voor duurzaamheidskwesties moeten we de complementariteit van verschillende benaderingen erkennen en versterken. De huidige dominante manier van werken heeft tal van voordelen die moeten worden gekoesterd (bv. doorgedreven specialisatie, excellentie nastreven, kwaliteitszorg, vermarkting, publicatieflow, etc.) wat maakt dat we niet het kind met het badwater mogen weggooien. Wel is het raadzaam ook de keerzijde van de medaille telkens kritisch in rekening te brengen en meer aandacht te schenken aan alternatieve benaderingen: interdisciplinair onderzoek (met verbindingen tussen alfa-, bèta- en gammawetenschappers) dat focust op socio-technische systeeminnovaties (dus niet louter een technologische benadering).

MEER KENNIS, DATA, INFRASTRUCTUUR EN RUIMTE DELEN

Kennis mag niet verstopt blijven achter dure abonnementen op wetenschappelijke tijdschriften, maar data en publicaties moeten net zeer toegankelijk zijn. We moeten experimenteren met 'open science' vanuit de filosofie 'as open as possible, as closed as necessary'. UGent komt immers negatief in beeld bij de doorlichting op vlak van 'the commons' in Gent. Zo stelde Michel Bauwens (i.o.v. burgemeester Termont) vast dat onze universiteit niet staat te springen om kennis zomaar te delen (omwille van belang van octrooien en patenten). We moeten dus nadenken hoe we als universiteit ideeën zoals Timelab of andere 'Open innovation spaces' kunnen versterken, in het bijzonder als deze zich richten op Gentse kwesties en bottom-up initiatieven. Het gaat daarbij niet enkel over kennisdeling, maar ook over delen van infrastructuur zoals labo's.

Technologische fix overheerst

Als wordt ingezet op duurzaamheidskwesties is niet zelden een zuivere technologische benadering dominant. Europa en haar onderzoeksfondsen zetten sterk in op hoogtechnologische en ecotechnologische innovatie, ook om het hoofd te bieden aan duurzaamheidsuitdagingen zoals klimaatverandering, milieuvervuiling en grondstoffenschaarste. Maar aandacht voor onderzoek naar andere consumptiepatronen, co-creatieve governance-structuren, rechtvaardige regelgeving of duurzame economische modellen zijn geen prioriteit. Nochtans tonen empirische gegevens meer en meer aan dat, ondanks succesvolle technologische oplossingen, het totale energieverbruik of de uitstoot van schadelijke emissies niet dalen. Dit is doorgaans te wijten aan het bekende 'rebound effect' (Jevon's Paradox). Daarom is er nood aan multi-en interdisciplinaire samenwerking waarbij het niet de bedoeling kan zijn om duurzaamheids-onderzoek te parkeren bij enkele kleine onderzoeksgroepen die dan als niche fungeren parallel aan de dominante (meer onduurzame) structuren en praktijken.

The image is a 3D exploded view diagram of a mechanical assembly, possibly a telescope or microscope. The components are shown in a disassembled state to illustrate their relative positions and functions. The main parts include:

- Optical Components:** Several cylindrical barrels of varying lengths and diameters, likely housing lenses or mirrors. One barrel has a yellow band around its middle section.
- Mounting and Adjustment:** A green component with a knurled ring, possibly a focusing wheel or a mounting bracket. A small yellow component is also visible near the base of one of the barrels.
- Structural Elements:** A long, thin vertical rod or tube, a horizontal base plate, and a spiral spring or coiled wire at the bottom right.
- Labels and Markings:** Small circular labels with letters (X, Y, Z) are placed near various components, indicating specific points of interest or assembly steps. The word "ENERGIE" is written in large, bold, yellow capital letters across the top left of the image.

ENERGIE De energievraag zeer sterk minderen. Samen. Met kennis. Met goesting.

De UGent investeert in de eigen productie van groene energie en streeft naar het bijna-nul-energieprincipe voor nieuwbouw en grote renovatieprojecten. De energiedoelstellingen voor 2020 bepaalden de laatste 10 jaar de richting van het bouw- en renovatiebeleid. Maar 2020 is allermist een eindpunt. De huidige doelstellingen zijn maar een fractie van de veel drastischere reducties die nodig zijn om een klimaatcatastrofe te voorkomen en onder de 2°C temperatuurstijging te blijven. **De EU heeft zich ertoe verbonden haar uitstoot tegen 2050 met 80-95% te verminderen** ten opzichte van 1990, als alle ontwikkelde landen zich daartoe inspannen. Dit betekent een quasi volledige transitie naar hernieuwbare energie, een volledige stop op het gebruik van fossiele energie en een zeer sterke reductie van de energievraag. **Verschillende beslissingen die nu genomen worden, moeten al rekening houden met die noodzakelijke transitie, zeker op het vlak van gebouwen die decennialang in gebruik zullen zijn.**

ON TRACK

- Beleidsdoelstellingen (energiebeleidsplan), o.a.:
 - 20% minder energieverbruik tegen 2020 (excl. nieuwbouw na 2009)
 - Energieverbruik van nieuwbouw na 2009 opvangen door eigen groene energie
- Maatregelen voor energie-efficiëntie verankerd in het gebouwen- en renovatiebeleid

TE VERSNELLEN

- Streven naar bijna-energie neutrale gebouwen
- Investeren in eigen groene energie (windturbines, WKK, zonnepanelen, ...)

TE DOORBREKEN

- Energiezuinig gebruik van gebouwen, met o.a. samengebruik, nazorg, doorrekenen van energiekosten, ...
- Inbreiden i.p.v. uitbreiden van patrimonium
- Aardgasloze campussen

TOEKOMSTBEELD & TRANSITIEPAD

Vanaf vandaag maakt de UGent werk van een klimaatvriendelijke inbreiding en bouwt en renoveert ze, rekening houdend met de Europese doelstelling om tegen 2050 nagenoeg geen fossiele brandstoffen meer te gebruiken. In 2030 plukt de UGent al volop de vruchten van deze duidelijke visie.

Dit betekent:

- ⊕ De UGent stoot tegen 2030 40% minder CO₂ uit, haalt 27% van de energievraag uit eigen groene energiebronnen en verbruikt 27% minder energie t.o.v. 1998.
 - ⊕ Versnelde afbouw en renovatie van het ruimte- en energie-inefficiënt gebouwenpatrimonium.
 - ⊕ Nieuwbouw en gerenoveerde panden zijn bijna-energie neutraal.
 - ⊕ Verdichting en inbreiding i.p.v. inname van nieuwe open ruimte.
 - ⊕ Maximale eigen productie van groene energie.
 - ⊕ Slim samengebruik van infrastructuur, over de faculteiten heen.
 - ⊕ De UGent trekt samen met koplopers mee aan de kar van een duurzaam en efficiënt energiebeleid.

ACTIES VOOR MORGEN

MASTERPLAN 2050

De kwaliteit en de energieprestatie van het gebouwenpatrimonium verbetert geleidelijk aan dankzij strenge energie-eisen bij nieuwbouw en renovatie. Maar het gaat traag en het duurt met het huidige investeringsritme nog tientallen jaren voor alles aangepakt is. En pakken we wel alles aan? Zitten we niet te vaak vast in een 'volgstramien', waarbij we een antwoord bieden op bijkomende behoeftes door gebouwen bij te bouwen en de oude gebouwen ongemoeid te laten? Nochtans zijn die vaak onderbenut.

Er is nood aan een duurzame langetermijnvisie (tot 2050) voor het gebouwenpatrimonium van de UGent. Hoe kan het verbeterd worden? Welke gebouwen stoten we af? Welke breken we af? Welke renoveren we nog? Hoe stoppen we het telkens opnieuw aansnijden van kostbare groene ruimte voor nieuwe bouwprojecten?

We hebben een masterplan nodig voor de hele UGent, waarin uitspraken gedaan worden over ruimtelijke aspecten, de kwaliteit van de gebouwen, de mogelijkheden die ze al dan niet nog kunnen bieden, de bereikbaarheid, ... Dit is een oefening die we niet zomaar door een studiebureau kunnen laten uitvoeren, maar zelf moeten aanpakken in een participatief proces met beleidsmedewerkers, experts, academici en bestuurders.

Een procesbegeleider kan ons in de juiste richting sturen, de verspreide kennis samenbrengen, waken over de volledigheid, eigen expertise binnenbrengen, ...

Geplande nieuwbouwen nemen opnieuw heel wat open groene en kostbare ruimte in. Nochtans willen we al enkele jaren inbreiden i.p.v. uitbreiden

“Architecten beantwoorden een ruimtelijke vraag altijd met een gebouw. Wij zijn tot het besef gekomen dat mensen die een beroep op ons doen in de eerste plaats een ruimtelijke behoefte hebben. Wij vinden dat je die behoefte niet altijd met gebouwen moet beantwoorden. Voor je begint met bouwen, moet je eerst onderzoeken of niet-bouwen een optie is.”

– Architect Dimitri Minten in de Morgen
(18-2-2018)

Windturbine op de terreinen van de proefhoeve UGent in Melle.

EEN EIGEN WINDTURBINE

De UGent besliste om een vierde windturbine te plaatsen, ditmaal op de campus Proeftuinstraat. Ze wil hierbij een projectontwikkelaar selecteren die zoveel mogelijk rechtstreekse participatie van omwonenden, studenten en personeelsleden toelaat. Hiermee wil ze betrokkenheid creëren tussen het project en de (lokale) gemeenschap en de lusten en lasten eerlijker verdelen.

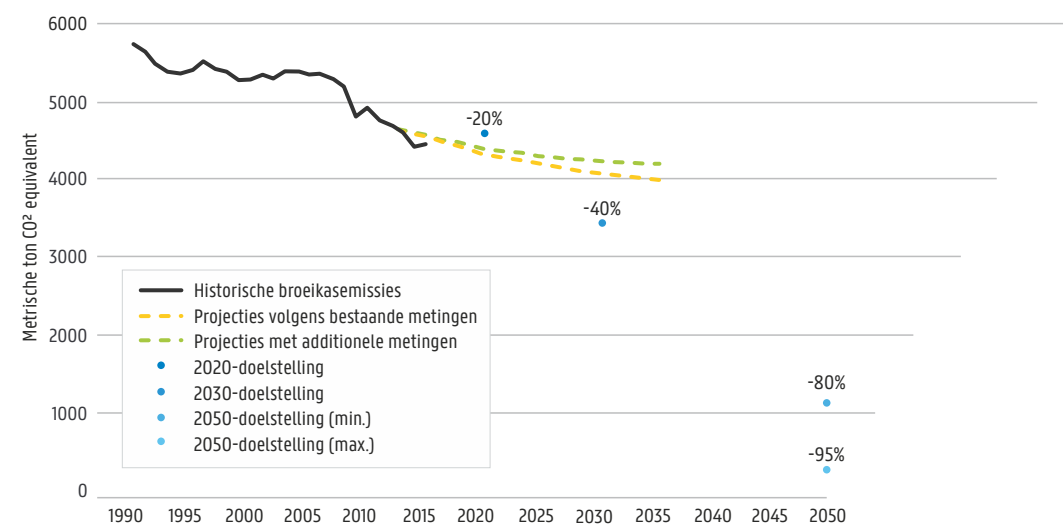
En wat wordt de volgende stap? [Hoe dekken we onze volledige elektriciteitsvraag in de toekomst?](#) Via participatie in externe energieproductie, zoals een windpark op zee?

AARDGASLOOS

De verwarming van onze gebouwen gebeurt hoofdzakelijk met aardgas, warmte van het warmtenet van EDF-Luminus en nog een klein aandeel met stookolie. Verwarming via warmtepompen en warmtekrachtkoppeling gebeurt nog minimaal. Er is dus nog een enorme transitie nodig naar 2050. De Bond Beter Leefmilieu berekende dat om de Europese doelstellingen te behalen, de laatste nieuwe verbrandingsketel in 2025 verkocht zou mogen worden.

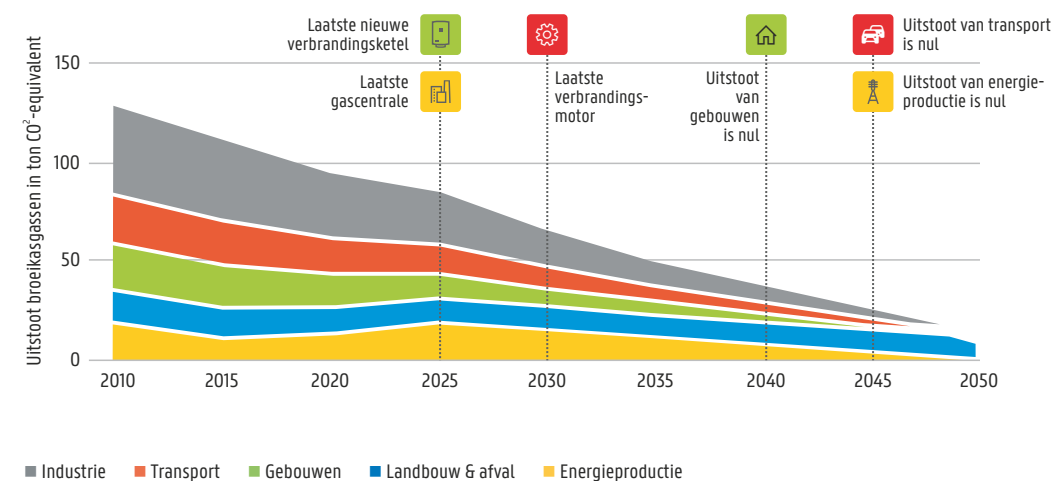
[Waar halen we onze warmte in de toekomst dan wel vandaan? Een vraagstuk waar we nu op moeten studeren,](#) samen met academici (EnerGentIC) en de Stad Gent.

Broeikasgassen, emissietrends, projecties en doelen in de EU

Trends en prognoses op weg naar het behalen van de Europese klimaat- en energiestreefdoelen (Bron: Europees Milieuagentschap).

Belgische broeikasgassen per sector

De gevolgen van het uitsfaseren van fossiele technologie in een -95%-broeikasgassenscenario voor België. Het emissietraject is op basis van www.climactv2.voxteneo.net (bron: BBL)

27% MINDER ENERGIE TEGEN 2030

Wat nu, nu het laaghangend fruit is geplukt? Nu we onze gebouwschillen zeer goed isoleren en al gekozen hebben voor zuinige verwarmingstechnieken. Nu we denken dat we het onderste uit de kan halen bij nieuwbouw of renovatie.

Nu moeten we onze focus verleggen van optimalisatie en efficiëntieverhoging naar systeemveranderingen: door in te breiden in plaats van steeds opnieuw bij te bouwen, door infrastructuur samen te gebruiken, door bij elke nieuwe aanvraag voor specifieke ruimte te onderzoeken of dergelijke ruimte niet al beschikbaar is aan de UGent, door een centraal beheer te voorzien, door flexibel inzetbare ruimtes te ontwerpen, ...

Engagementen die niet nieuw zijn, maar in particuliere gevallen veelal falen. Wellicht kan het wél lukken met een breed gedragen kader (masterplan 2050) en met een sterke betrokkenheid van de gebruikers doorheen het hele bouw- of renovatieproces.

WIE BETAALT DE REKENING?

De energiekost wordt volledig centraal gedragen, waardoor de stimulans ontbreekt om zuinig om te springen met energie. We sensibiliseren al vele jaren, maar botsen nog steeds op onderbenutte laboruimte, nagenoeg lege koelkamers, ... **Om de betrokkenheid en bewustwording écht te vergroten, is de rechtstreekse confrontatie met het werkelijke verbruik van hun activiteiten en gedrag ongetwijfeld doeltreffender.** Is het volledig doorrekenen van de energiekost een te grote stap? Er zijn best al wat mooie voorbeelden van universiteiten waar specifieke onderzoeksruimte, vaak met een hoog energieverbruik, geleased moet worden. Ideaal concept om de behoefte vooraf correct in te schatten en plaats te maken van zodra de proef afgelopen is...

DEUREN WAGENWIJD OPEN

Waar halen we onze warmte vandaan in de toekomst? En onze elektriciteit? Hoe verloopt dat transitiepad van samengebruik over de faculteiten heen? Fundamentele vragen waar we nog niet onmiddellijk een antwoord op hebben. Vragen waarmee we ook nog niet onmiddellijk kunnen aankloppen bij een studie bureau...

Dus moeten we samenwerkingsverbanden opzetten met academici, de Stad Gent, studie bureaus, ... en aan de slag gaan met kleine experimenten. Voor het ontwerp van een nieuwbouw lanceren we telkens de vraag: wie wil hier op welk facet een interessant onderzoek doen?

MOBILITEIT Naar een hogere versnelling door sturing. Samen. Met kennis. Met goesting.

55% van de UGent-personeelsleden komt op een duurzame manier naar het werk. In 2008 was dat nog maar 37%. Deze mooie evolutie kwam er door een hele resem maatregelen die het duurzaam woon-werkverkeer bevorderen en door enkele externe factoren, zoals het invoeren van het circulatieplan. **Met een ambitieus bedrijfsvervoerplan wil de UGent het autogebruik nog verder doen dalen, tot 35% in 2020.** Dat kan, want nog steeds kiezen 40% van mensen die in Gent (9000) wonen én werken voor de wagen als hoofdvervoermiddel.

De noodzaak om ons duurzamer te verplaatsen wordt ook steeds meer en meer duidelijk. Denk maar aan de gemeten ondermaatse luchtkwaliteit in Gent, de steeds toenemende filedruk, de ruimteproblematiek, ... Nochtans blijft één van de meest essentiële punten van het bedrijfsvervoerplan om tot deze doelstelling te komen dode letter. **Een autoremmend parkeerbeleid raakt niet ingevoerd, waardoor de auto ook aan onze universiteit nog steeds de ongenaakbare koning is.**

Ook het veelvuldig vliegen voor dienstverplaatsingen is een punt dat dringend op de agenda moet komen.

ON TRACK

- Beleidsdoelstellingen (bedrijfsvervoerplan), met o.a. minder dan 35% autogebruik tegen 2020
- Stimuleren van duurzame mobiliteit

TE VERSNELLEN

- Experimenteren met duurzame mobiliteit
- Afbouw van parkings in de binnenstad

TE DOORBREKEN

- Autoremmend parkeerbeleid
- Vliegtuigreizen reduceren

TOEKOMSTBEELD & TRANSITIEPAD

In 2030 zijn alle parkings van de UGent in de binnenstad verdwenen. Een sterk collectief vervoer, de fiets, gebruiksvriendelijke autodeelsystemen, alternatieve vervoersmiddelen en parkings aan de rand van de stad zorgden immers voor een sterke daling van het aantal auto's. In de plaats kwamen groenzones, picknickplekken, sportterreinen, fietsenstallingen, ...

Dit betekent:

- ⊕ Duurzame mobiliteit stuurt beleidsbeslissingen.
- ⊕ Duurzame vervoersmiddelen zijn vlot en voldoende beschikbaar en gemakkelijk te combineren.
- ⊕ De duurzame weggebruiker is koning.
- ⊕ De UGent stimuleert / subsidieert de auto niet.
- ⊕ Vliegtuigreizen voor dienstverplaatsingen worden beperkt tot het strikt noodzakelijke; academici zijn zich goed bewust van de impact van vliegtuigreizen en passen zich hieraan aan.

ACTIES VOOR MORGEN

GEEN SPAGAAT TUSSEN WOORD & DAAD!

“Luchtverontreiniging in Oost-Vlaanderen alarmerend hoog”. Dit was het resultaat van een onderzoek van de Antwerpse Universiteit samen met Beweging.net, CM, Vormingplus en de provincie Oost-Vlaanderen, het grootste AIRbezen-project tot nu toe. In zo'n ongezonde omgeving willen we toch niet werken? Waarom zetten we vanaf nu, vandaag, niet keihard in op duurzame mobiliteit? Waarom blijven we enkel rekenen op sensibilisatiecampagnes om duurzame vervoersmiddelen te stimuleren? Waarom blijven we ondertussen iedereen een gratis parkeerplaats geven? Waarom kan elke UGent'er die in het weekend naar Gent komt om te shoppen gratis parkeren bij ons? Zo creëren we een situatie waarbij het mobiliteitsplan en het parkeerplan van Gent geen enkel vat hebben op duizenden mensen... Waarom eisen we ons recht op propere lucht niet keihard op?

Maximaal 35% autogebruik door personeel, een autoremmend parkeerbeleid waarbij personeelsleden die dichtbij wonen niet langer standaard parkeertoegang krijgen, parkeergelegenheid die niet noodzakelijk aan de voordeur ligt maar op max. 15 minuten stappen, ... Het is allemaal beslist beleid, maar waar blijft de implementatie?

“Verleiden en belonen, prikkelen en bestraffen. De stilstand is geen optie. Ons land is verzadigd, en de lucht trouwens ook.”

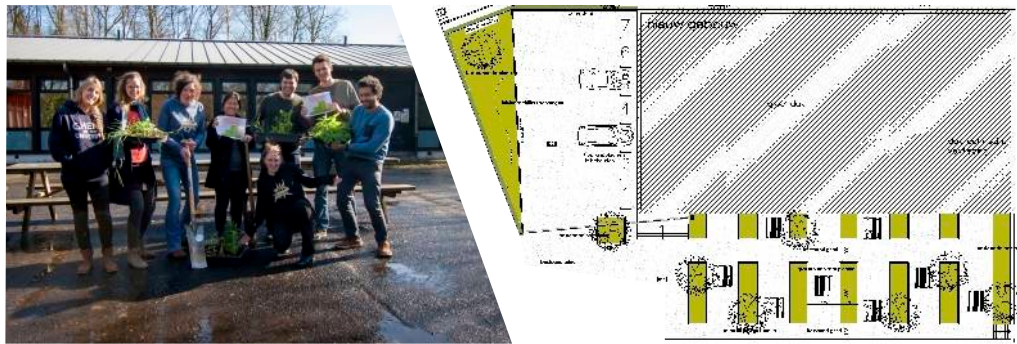
– Uit De Standaard, in samenwerking met de Jonge Academie: ‘Hoe krijgen we mensen uit hun auto?’

 De nieuwe dienstfiets(en) in fietsherstelplaats.

PARKING MAKE-OVER

Weg met die grijze en verwaarloosde hoekjes op onze campussen! We kunnen er zoveel meer van maken: een student-lounge, een sportveld, een groene hotspot, een vlindertuin, een informele ontmoetingsplek voor personeel, ...

De experimenten van de voorbije jaren tonen dat mensen dit smaken, dat ze mee plannen en planten en nadien de ruimte met veel plezier innemen. Laat ons dus iets ambitieuzer op zoek gaan naar die opportuniteiten. En parking in de binnenstad beschouwen als een af te bouwen fenomeen.

 Links: De initiatiefnemers achter de make-over van de parking van het Forest & Nature Lab in Gontrode. / Rechts: De plannen voor de aanmaak van een aangename groene buitenruimte op de campus Dunant waar nu nog een buitenparking ligt.

HET ZUIDEN VAN GENT

Een Vlaamse studie waarschuwt ervoor dat tegen 2020 de wegen in het Zuiden van Gent voor 100% verzadigd zullen zijn. Net in een zone die we met Tech Lane Science Park verder willen ontwikkelen en verdichten. Maar staat het één het ander in de weg? We moeten de groei loskoppelen van automobilititeit. We moeten tonen aan de bedrijven dat een duurzame campus met beperkte automobilititeit zelfs aantrekkelijk kan zijn, zeker in vergelijking met een campus die door files moeilijk bereikbaar is en vol geparkeerde auto's staat. We moeten bedrijven ervan overtuigen dat ook zij nog een grote marge hebben om mensen op de fiets te krijgen.

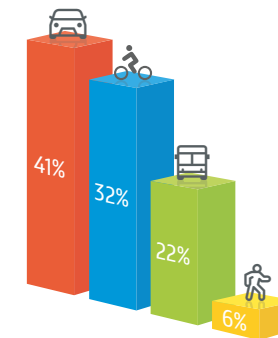
In plaats van een doembeeld te schetsen van alle beperkende maatregelen voor automobilititeit, kunnen we er misschien juist een opportuniteit in zien? Zo creëren meer mensen immers meer mogelijkheden voor openbaar- vervoersvoorzieningen. De shuttle tussen het Sint-Pietersstation en de campus vervoert nu al 5000 mensen per maand!

Laat ons als universiteit het voortouw nemen en de stad steunen bij de uitbouw van het Mobiliteitscoördinatiecentrum voor Gent Zuid.

UGENT STIMULEERT DE AUTO NIET

Een kilometervergoeding voor dienstverplaatsingen met de wagen, ook voor fietsafstanden? Parkeerplaats voor de dagdagelijkse automobilist, maar niet voor de pendelaar die uitzonderlijk met de auto komt? Auto's bij de hoofdingang van een gebouw en fietsrekken in het gras wegens plaatsgebrek? Fenomenen die tot een ander tijdperk lijken te horen, maar die ook nog vandaag realiteit zijn aan de UGent.

Laat ons dit dringend rechtzetten! De fietsenstalling ligt dan vlakbij de hoofdingang, ofwel in het gebouw zelf of onder de grond. Je kunt er je fiets veilig en droog stallen, je speed-pedelec opladen en je fietskledij laten drogen in de kleedkamer van de doucheruimte. Zo wordt de duurzame weggebruiker koning!

 36% van de personeelsleden wonen en werken in Gent (dus niet in Melle, Merelbeke, Kortrijk en Oostende). Hiervan gebruikt nog steeds 41% de auto.

 Campus Sterre: fietsenrekken op elk vrij plekje, behalve op autoparkeerplaatsen.

PARKING DELEN

In Gent werd enkele jaren lang geëxperimenteerd met 'de Leefstraat', waarbij de burens de auto verderop parkeerden en de straat een aantrekkelijke en sociale invulling gaven. Nu zal dit concept meer en meer ingepast worden in nieuwe inrichtingen.

Daarnaast zijn er straten waar het én-én-verhaal stilaan onhoudbaar wordt: én voldoende brede voetpaden, én veilige fietspaden, én een rijstrook voor auto's, én plaats om te parkeren, ... De stad is dus op zoek naar buurtparkings. De onmiddellijke leefomgeving wordt veiliger en rustiger en bovendien stappen mensen minder snel in de auto als die niet vlak aan de voordeur wacht.

Ondertussen liggen de parkings van de UGent er 's avonds en in de weekends verlaten bij. Kunnen zij dan niet in bepaalde gevallen dienst doen als parking voor de buurtbewoners? Dan kan de ruimte die nu dient om te parkeren langs de weg helemaal anders ingevuld worden. En versterkt de UGent de plannen van de Stad Gent.

 Boven: De 10-tallen vrije plaatsen in parking Kantienberg kunnen benut worden waardoor bovengrondse parking in de omgeving een nieuwe bestemming kan krijgen. / Onder: Eén van de eerste leefstraten in Gent.

UGENT EN STAD GENT VERSTERKEN ELKAARS PLANNEN

Het circulatieplan en het parkeerplan van Gent zorgden voor 25% meer fietsers in de binnenstad en 35% meer fietsverkeer uit en naar de binnenstad. Het aantal bus- en tramrijders is gestegen met 8% en het aantal auto's dat de binnenstad in- en uitrijdt ligt 12% lager. Ook aan de UGent was het effect voelbaar.

Als universiteit moeten we openstaan voor experimenten en ons constructief opstellen voor beleid dat stuurt richting een duurzame stad. Het knippen van de Rozier en de Ledeganckstraat toont aan dat dit kan. Laat die autovrije Sint-Pietersnieuwstraat en die fietsstraat langs de Muinkschelde dus maar komen! **En misschien moeten we het gratis gebruik van enkele centrumparkings voor al onze personeelsleden eens in vraag stellen? Want is dat niet net vooral aanmoedigen van wat de Stad Gent juist probeert te voorkomen?**

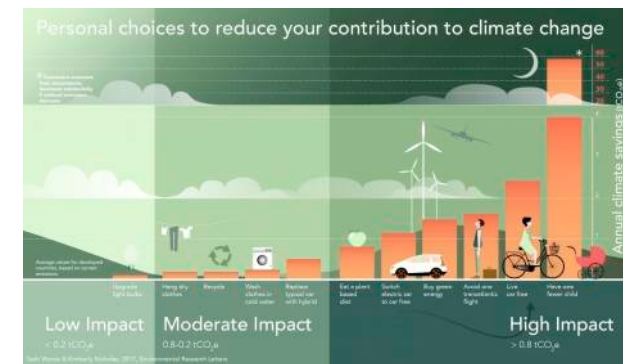
☒ Een knip in de K.L. Ledeganckstraat: een pleintje voor het campusgebouw en geen fietsen meer voor de gevels van de burens.

DUURZAAM REISBELEID

Vliegen heeft een enorme impact op het klimaat. De milieukost van een vliegtuigreis is veel hoger dan die van een trein-, bus- of autorit, maar wordt niet doorgerekend in de prijs die de consument betaalt. Meer nog, de luchtvaartindustrie geniet van enorme subsidies en vrijstellingen op belastingen. Door de kunstmatig laag gehouden prijs is het vliegtuig een (te) aantrekkelijke optie om te reizen. Zelfs mensen die bewust duurzamer leven kunnen vliegtuigreizen moeilijk laten. Het aantal vluchten wereldwijd neemt bijgevolg sterk toe, terwijl klimaatdoelstellingen net de omgekeerde beweging vereisen.

Dit probleem gaat elke wereldburger aan. Er is voor de UGent dus geen reden om deze hete aardappel door te spelen. Bijna 1/4 van onze CO₂-emissie is immers afkomstig van dienstreizen. Verschillende vakgroepen nemen al het voortouw, door te kiezen voor videoconferenties, niet te vliegen naar gemakkelijk bereikbare steden, hun CO₂-uitstoot te compenseren en een extra check in te voeren rond het nut van een verre conferentie.

Een aantal van die acties moeten we opschalen. Sensibilisering en bewustmaking zijn evident, maar laat ons ook het nut van korte stages in een ander continent in vraag stellen. En waarom geen lijst opstellen van steden waarvoor je de trein moet nemen? Of de CO₂-uitstoot van vliegtuigreizen laten compenseren?

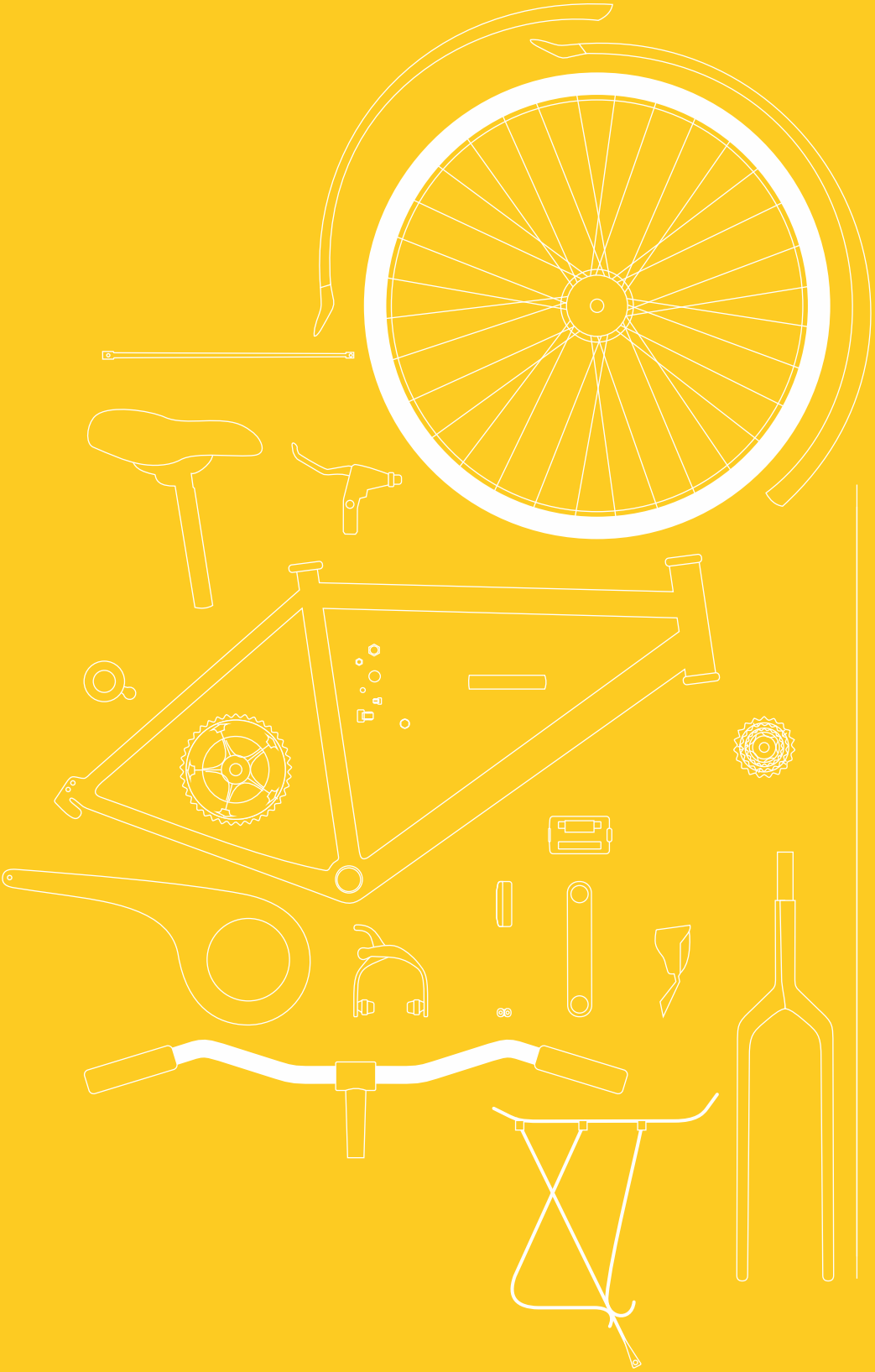
☒ Links: Illustratie uit Environmental Research Letters, 2017, Seth Wynes & Kimberly Nocholas. / Rechts: 'De Groene Locomotief', winnaars van de award 'De Groene Ruijter', proberen een duurzaam reisbeleid op de kaart te zetten.

STUDEER IN GENT! EN KOM MET DE TREIN EN/OF DE FIETS...

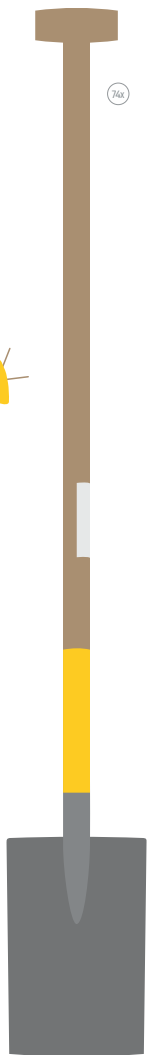
Een klein percentage van de UGent-studenten neemt de auto in Gent. Maar de autoluwe examen- en vakantieperiodes tonen aan dat zelfs een kleine minderheid van de 40.000 studenten een behoorlijke impact heeft op de stad. We moeten de vraag 'een auto of een kot? of allebei?' voor zijn door duidelijke informatie te geven over de vele fiets- en openbare vervoersvoorzieningen. De Student Kick-Off en de info- en inschrijvingsdagen zijn ideale momenten, de Stad Gent de ideale partner.

Boven: Busterminal aan Gent Sint-Pieters. / Onder: D e ondergrondse fietsparking van Gent Sint-Pieters.

GROEN BE HEER

GROENBEHEER Behouden en uitbreiden. Samen. Met kennis. Met goesting.

Het groenbeheer aan de UGent richt zich voornamelijk op ecologisch groenbeheer. Verschillende zones worden extensiever gemaaid, er kwamen bloemenweides bij en we gingen geregeld in op vragen van personeel en studenten om kleine groenelementen te voorzien.

Maar we moeten de focus de komende jaren leggen op groenbehoud en groenuitbreiding.

Groen zorgt voor meer aantrekkelijke campussen, maar is ook een heel belangrijk onderdeel van de aanpassingen die moeten gebeuren i.v.m. de verwachte klimaatverandering (klimaatadaptatie). Deze zal vooral grote gevolgen hebben in de vorm van steeds vaker terugkerende wateroverlast, het stedelijk hitte-eiland effect, gezondheidsproblemen, ... Onze campusinrichting van vandaag moet hiermee rekening houden.

Laat ons dus aan ons beetje groen in de stad héél veel waarde hechten. Nu, en niet pas in 2040!

ON TRACK

- Ecologisch groenbeheer
- Bescherming van waardevol groen
- Experimenteren met kleine groenelementen (vlindertuin, gevelbeplanting, bijenkasten, ...)

TE VERSNELLEN

- Groenbeheerplannen (enkel voor Tech Lane campus A en campus Sterre)

TE DOORBREKEN

- Geen nieuwe inname van groen (of minstens compensatie)
- Inbreiden i.p.v. uitbreiden van patrimonium
- Meer groen in de binnenstad (door omvorming van maaiveldparkings), ook publiek te gebruiken

TOEKOMSTBEELD & TRANSITIEPAD

In 2030 zijn de UGent-campussen klimaatbestendig ingericht, met meer groen op plekken waar nu nog steen ligt, meer groendaken en groene gevels, meer bomen en meer water. De groene buitenruimtes zorgen voor aantrekkelijke campussen, creëren een grotere biodiversiteit en verhogen de sociale cohesie.

Dit betekent:

- ⊕ De UGent vindt groen waardevol, beheert het ecologisch, behoudt het en breidt het uit.
- ⊕ Versteende plekken worden creatieve, groene verpozings- of buitenvergaderplekken.
- ⊕ Groen is een bindmiddel: mede-eigenaarschap, samen tuinieren, samen plukken, samen verpozen, ...

ACTIES VOOR MORGEN

KLIMAATBOS 2.0

In het voorjaar van 2017 zakten 300 mensen af naar Melle om een bos te planten van 2,5 ha. 7000 bomen! Het Labo Bos & Natuur (ForNaLab) zal daar de komende jaren onderzoek doen. En daar lag nog een veld... We hebben nood aan dergelijke positieve icoonprojecten.

BETONSTOP EN VERGROENING

Intussen weten we hoe belangrijk het is om groen te vrijwaren, ook in een stad. Het geeft rust, geur en kleur, buffert water, vangt fijn stof, zorgt voor leven, mildert de temperatuur en... maakt de leef- en werkomgeving een pak aantrekkelijker!

We moeten stoppen met steeds opnieuw groene ruimte aan te snijden voor nieuwe bouwprojecten. Laat ons de bestaande gebouwen in eerste instantie herbouwen of renoveren en verdichten. Is er echt geen andere optie dan nieuwbouw? Compenseer dan de ingenomen groene ruimte op onze eigen terreinen. Er is verharding genoeg die kan uitgebroken worden en ecologisch waardevol kan ingericht worden!

 De aanplant van het UGent Klimaatbos in Melle in het voorjaar van 2017.

“In het centrum van Gent is het gemiddeld 3°C warmer dan daarbuiten. Op hete dagen kan dit verschil oplopen tot 8°C. De oplossing? Ontharden, vergroenen, verwateren en ventileren.”

– Uit ‘Adapt for life’ door Luuk Boelens, George Allaert en Chloé Walot

VAN ONS!

Samen plannen, samen planten, samen tuinieren, samen onderhouden, samen plukken, samen verpozen, ... Of de grote woorden: sociale cohesie, community-gevoel, mede-eigenaarschap, ... Verschillende groenprojecten kwamen er op initiatief van geëngageerde personeelsleden en studenten: een vlindertuin, bloembollen in een gazon, een moestuin, bijenkasten op het dak, plantenbakken op een stenen koer, een parking-make-over, voederplankjes, ... Het groen brengt mensen bijeen. Laat ons vooral op dit elan verdergaan!

“Veel van onze open ruimte wordt nu gebruikt als rustplaats voor auto's. Zouden we deze niet beter inrichten als rustplaats voor werknemers en studenten?”

GEVELTUINEN

Het Gents Milieufrent richtte een geveltuinbrigade op om massaal geveltuintjes aan te planten en de Gentse groep '300bomen' wil overal mospanelen plaatsen. Laat ons meedoen en onze kale gevels begroenen. Denk maar aan het GUSB, de gebouwen van de faculteit Diergeneeskunde, de binnenkoer van de Universiteitsstraat, het gebouw van de faculteit Economie, ...

OOK VOOR DE BUREN

Het groen op de UGent-terreinen is in sommige wijken zeer gegeerd, zeker wanneer weinig groen aanwezig is. Samen met de Stad Gent kunnen we kijken hoe we hiervan delen kunnen openstellen voor de buurtbewoners, zoals bv. de tuin aan de Campus Twekerken. Die hoge hekken rond onze campussen zijn niet altijd nodig.

 v.b.n.o. Plantenbakken op het terras van de Vakgroep Vertalen, Tolken en Communicatie. / Kippenhok bij gebouw S2, Campus Sterre. / De binnentuin Campus Coupure. / Kinderen leren de moestuin kennen van Campus Coupure.

AANKOOP- & MATERIAALBEHEER

Hergebruik, delen en diensten. Samen. Met kennis. Met goesting.

Steeds meer afvalstromen worden uit de restfractie gehouden. Zachte en harde plastics kunnen nu afzonderlijk ingezameld en verwerkt worden en in verschillende gebouwen wordt GFT ingezameld. Plastic bekertjes zijn betalend in onze resto's en afgedankt meubilair wordt waar mogelijk overgekocht. Bij aankopen houden we ook in meer en meer gevallen rekening met het duurzaamheidsaspect van het product.

Maar circulair aankopen is het doel. Het is een nieuwe manier van aankopen, met oog voor mens, planeet én portemonnee. Het is een proces waarbij je 'verandering koopt', bijvoorbeeld door voor herbruikbare materialen te kiezen, door voor bio-gebaseerde of biodegradeerbare materialen te kiezen, door middelen en producten te poolen of te delen of door het gebruiksgenot van een product te kopen in plaats van het product zelf. En daar moeten we nog aan beginnen...

ON TRACK

- Selectieve afvalinzameling en meest optimale verwerking
- Duurzaamheidscriteria in de raamovereenkomsten

TE VERSNELLEN

- Verduurzaming van het volledige aankoopproces (incl. levering, controle, afval)
- Samengebruik
- Hergebruik

TE DOORBREKEN

- Van consument van grondstoffen naar consument van diensten
- Geen afval meer, maar grondstoffen

TOEKOMSTBEELD & TRANSITIEPAD

In 2030 versterkt de UGent de transitie naar een circulaire economie.

Dit betekent:

- ⊕ De duurzaamste aankoop is geen aankoop: koop alleen wat je echt nodig hebt, benut materialen en ruimtes optimaal en deel met vakgroepen, faculteiten, de omgeving, ...
 - ⊕ Transitie van 'consument van grondstoffen' naar 'consument van diensten'.
- ⊕ Van bij de aankoop een duidelijke keuze voor duurzame materialen met doordacht design, die in de kringloop kunnen blijven.
 - ⊕ De totale levenscyclus is duurzaam, dus ook de levering, de verwerking, ...
 - ⊕ Selectieve inzameling van alles wat ecologisch zinnig is.
- ⊕ De UGent profileert zich als een kenniscentrum rond duurzame en circulaire materialen.

ACTIES VOOR MORGEN

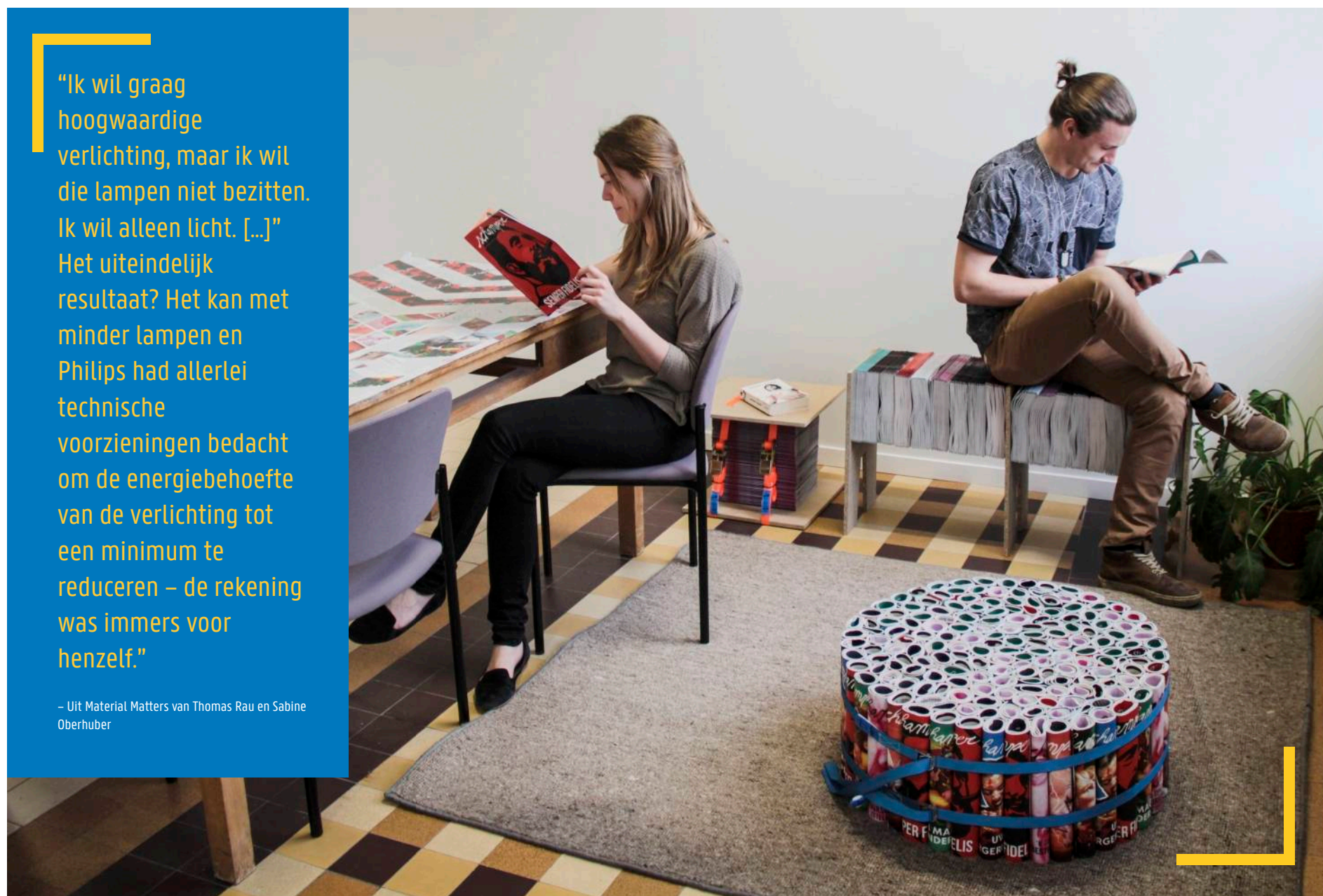
HET KANTOOR VAN DE TOEKOMST

Bij een verhuizing wordt te vaak het gebruikt materiaal achtergelaten en staat er op de nieuwe locatie al een nieuwe inrichting te wachten. Waarom kiezen we niet voor een bureaustoel waar het afgesleten zitvlak modulair vervangen kan worden zodat deze een tweede, derde en (wie weet) vierde leven kan krijgen? Ook de IKEA'nisering van onze kantooromgevingen vraagt naar een antwoord. We moeten op zoek naar een middenweg tussen de robuustheid van een MEWAF-kast en de gezelligheid van IKEA-meubels.

Het kantoor van de toekomst bestaat niet langer uit **maagdelijk nieuwe materialen**. Initiatieven zoals Nnof (Nearly New Office Facilities) maken nieuw kantoormeubilair door oude meubels op te halen, te demonteren en te bewerken. Interessante principes om ons raamcontract voor kantoormeubilair te pimpen! Ook de kringloopwinkel van de UGent is een zeer goed initiatief dat uitbreiding verdient. **De ontwikkeling van een eenvoudig peer-to-peer deelplatform zou nog meer apparaten, producten en materialen een adoptie-ouder kunnen bezorgen.** Niet alleen voor die printer die niet langer wordt gebruikt, maar ook voor studieboeken en zelfs voedseloverschotten.

“Ik wil graag
hoogwaardige
verlichting, maar ik wil
die lampen niet bezitten.
Ik wil alleen licht. [...]”
Het uiteindelijk
resultaat? Het kan met
minder lampen en
Philips had allerlei
technische
voorzieningen bedacht
om de energiebehoefte
van de verlichting tot
een minimum te
reducen – de rekening
was immers voor
henzelf.”

– Uit Material Matters van Thomas Rau en Sabine Oberhuber

ECOzy CORNER wint duurzaamheidsaward 'de Groene Ruijter'
2017: meubels maken met oude Schampers.

EERSTE C2C-RAAMCONTRACTEN

Voor het poetsen van onze gebouwen worden C2C-schoonmaakproducten gebruikt. Het is een start, maar er is nog een lange weg te gaan. **In al onze contracten zouden we op voorhand rekening moeten houden met de verdere levens van het aangekochte product.** Zo biedt de markt voor heel wat kantooormateriaal al circulaire oplossingen aan. Laat ons er dan ook gebruik van maken en als pionier deze markt mee tot volwassenheid brengen.

Want dit biedt ook nieuwe opportuniteiten. Er valt heel wat te onderzoeken, zowel op het vlak van materialen als van gedrag. Een kans die een innovatieve universiteit met beide handen moet grijpen. Samen met de stad startten we reeds een innovatief onderzoeksproject rond circulaire dragermaterialen, waarbij onze onderzoekers en operationele krachten samen aan de slag gaan. Graag meer van dat!

GEEN EIGENAAR, MAAR TIJDELIJKE GEBRUIKER VAN GRONDSTOFFEN

Nu gebouwen beetje bij beetje energiezuiniger worden, is het tijd om ook eens na te denken over de gebruikte materialen. In plaats van deze te ontginnen, te gebruiken, eventueel te recyclen en daarna terug te storten, moeten we naar een systeem van gesloten kringlopen. Hiermee wordt bedoeld dat we materialen gebruiken voor een bepaalde toepassing en ze daarna hergebruiken op hetzelfde kwalitatieve niveau. Geen eenvoudige recyclage dus, maar echt hergebruik voor een soortgelijke toepassing, zonder kwaliteitsverlies. Voor gebouwen wil dit concreet zeggen dat er vanaf het ontwerp nagedacht moet worden over hoe we de gebruikte materialen na de sloop van het gebouw kunnen hergebruiken. Het komt er dus op aan de juiste materialen te gebruiken en deze zoveel mogelijk demonteerbaar te verwerken. In het ideale geval wordt er ook een inventaris bijgehouden van de aanwezige materialen met hun specifieke kenmerken. Binnen dit concept kunnen we ook denken aan leveranciers of producenten die eigenaar blijven van hun producten en

slechts bepaalde diensten leveren aan de bouwheer. Het bekendste voorbeeld hiervan is ongetwijfeld Phillips dat licht kan leveren in plaats van armaturen. Een winstsituatie voor de producent, de gebruiker én de maatschappij.

VERDUURZAMING VAN HET VOLLEDIGE AANKOOPPROCES

De UGent streeft naar een duurzaam aankoopbeleid waarin sociale, ecologische en economische criteria in alle fasen van het aankoopproces van producten en diensten worden geïntegreerd. Het aantal raamovereenkomsten waarbij vooraf grondig is nagedacht over het duurzaamheidsaspect neemt toe.

Maar niet alle aankopen gebeuren via de raamcontracten. Heel veel aankopen gebeuren op het niveau van de vakgroepen, onderzoeksgroepen, afdelingen, diensten, ... Elke entiteit beschikt over zijn eigen budgetten, veelal onderzoeksgelden die ze zelf hebben binnengehaald. Daardoor willen veel budgethouders ook zelf beslissen waar, wanneer en welke producten worden aangekocht.

Hierdoor worden de beleidskeuzes van de UGent vaak niet gevolgd (bv. groepsaankopen, duurzaamheids-criteria, duurzaam transport, ...), en wordt heel wat overbodig verkeer voor levering gegenereerd. **De UGent heeft de ambitie om de aankoop- en leveringsprocessen te optimaliseren. Niet alle goederen moeten immers een halve dag later toekomen. Niet alle goederen moeten 'on desk' geleverd worden. Niet alles moet vrij kunnen besteld worden. Dit zijn echter fundamenten waarop het huidige systeem gebaseerd is...** Durf deze in vraag te stellen en bij te stellen!

© v.b.n.o. v.l.n.r. Ontwerp voor de afvaleilanden. / Een afvaleiland in het Ufo. / Zwerfvuilactie van de studenten op de binnenwateren van Gent; GFT-compostbak in de tuin van de Blandijn.

BRING YOUR OWN CUP

De UGent produceert zo'n 17.000 m³ restafval per jaar. Kunnen we echt niet minder? [Plastic bekertjes worden betalend in de resto's. Sindsdien zie je meer en meer herbruikbare drinkflessen.](#) Binnen én buiten de universiteitsmuren. Dat is transitie en die weg moeten we verder inslaan.

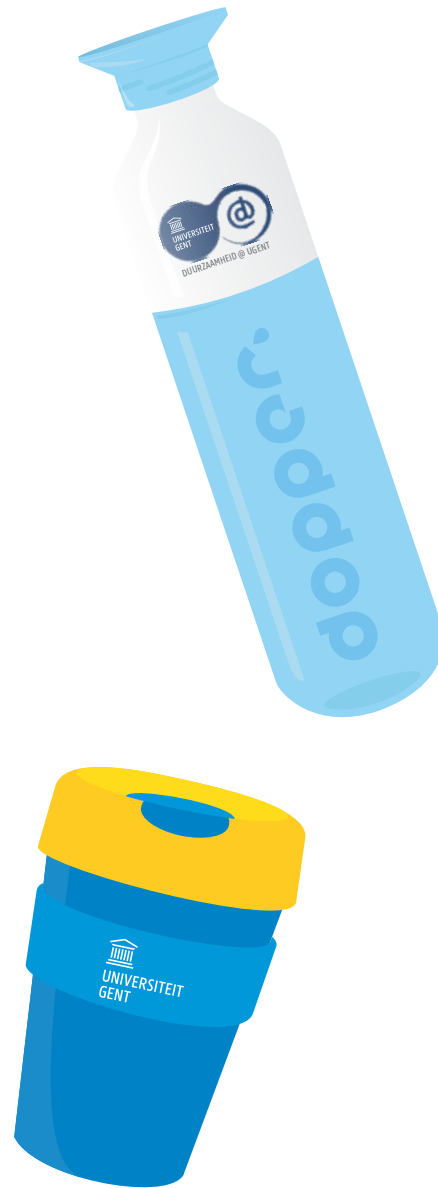
Dus laat ons de volgende stap nemen en o.a. de bekers aan de koffieautomaten ontmoedigen. Door het gebruik van een wegwerpbeker betalend te maken en tegelijkertijd hoogwaardige alternatieven aan te bieden. **Je eigen mok of KeepCup doet immers langer dienst dan 3 minuten.** Verschillende universiteiten gingen ons al voor.

Ook op onze events kan en moet het anders. Gedaan met het transporteren van drinkwater in een land met perfect leidingwater. Ook voor frisdranken in aparte wegwerpverpakkingen kan het anders. **Siropen op basis van kraantjeswater, postmix-installaties, duurzame dranken en herbruikbare bekers vormen niet alleen de as van het verleden, maar ook van de toekomst. Zo krijgen we de UGent PET-vrij en plastic-arm.**

Maar er is meer. We moeten meer durven nadenken over het nut van onze aankopen. Goodybags bv. zijn lastig om neen tegen te zeggen, maar veel wordt hiervan onmiddellijk weggegooid. Gadgets op events zijn misschien niet (altijd) nodig?

 De Keep-cups van de UGent, in display op de Welcome Days.

VOE

DING

VOEDING Gezond en duurzaam de honger stillen. Samen. Met kennis. Met goesting.

Een gezond en duurzaam voedingsbeleid, daar gaan we voor! De nieuwe voedseldriehoek wijst sterk in de richting van plantaardige voeding, de industriële voedselproductie wordt geregeld in een kritisch daglicht geplaatst en de enorme ecologische impact van onze vleesconsumptie is nu alom gekend. Deze kennis en adviezen moeten we gebruiken als leidraad in ons voedselbeleid.

Meer dan 24% van de verkochte maaltijden zijn intussen vegetarisch. Leunen we trots achterover of willen we meer? En wachten we hierbij dan op de klant, of gaan we sturen en geleidelijk aan onze minder duurzame maaltijden vervangen door duurzame varianten?

ON TRACK

- Beleidsdoelstellingen, met o.a. geleidelijk aan meer duurzaamheidscriteria in de bestekken van maaltijdcomponenten en 50% vegetarische maaltijden en broodjes tegen 2025
- Actieve deelname aan campagnes zoals Dagen zonder Vlees, week van de Fair Trade, ...

TE VERSNELLEN

- Duurzame catering op centrale en facultaire events
- Duurzaamheidscriteria in de bestekken
- Uitbreiding vegetarische en plantaardige gerechten op het menu

TE DOORBREKEN

- Omgekeerde week
 - Meer veggie en plantaardig dan vis en vlees
 - Geen vlees van herkauwers of carnivore vis (i.e. vis grotendeels gevoederd met andere vissen of vismeel)
- Afschaffen van frisdrank- en snoepautomaten

TOEKOMSTBEELD & TRANSITIEPAD

In 2030 serveert de UGent lekkere, gezonde en duurzame voeding, met een beperkt aanbod vlees en vis en zoveel mogelijk lokale, ecologische, plantaardige en eerlijke producten.

Dit betekent:

- ⊕ Meer veggie dan vlees en vis op het menu.
- ⊕ Geen vlees van herkauwers en carnivore vissoorten (i.e. vis grotendeels gevoederd met andere vissen of vismeel).
- ⊕ Lokaal, ecologisch, seizoensgebonden en fair.
- ⊕ Minimale voedselverspilling.
- ⊕ Geen verleiding tot ongezonde en niet-duurzame consumptie (drankautomaten, take-away snacks, ...) in UGent-gebouwen.

ACTIES VOOR MORGEN

GENT, EUROPESE VEGGIEHOOFDSTAD. EN DE UGENT?

Elke dag serveert de UGent sowieso één vegetarische maaltijd, naast enkele vegetarische snacks in resto De Brug. Elke donderdag (de zogenaamde 'omgekeerde dag') staan drie vegetarische gerechten op het menu, naast één vlees- of visgerecht en snacks en in resto Sint-Jansvest wordt meer nadruk gelegd op vegetarisch eten. Ook het aanbod vegetarische broodjes is uitgebreid en de eerste volledig plantaardige opties maakten ondertussen hun opwachting in de programmering.

Mooi, maar nu is het hoog tijd voor een volgende stap. Vlees en vis domineert en rundsvlees en carnivore vis staan - ondanks de grote ecologische voetafdruk - nog steeds op het menu. [Laat ons nog in 2018 op maandag een vlees- of visgerecht vervangen door een plantaardig gerecht. Dan krijgen we die dag twee vlees- of visopties en twee veggieopties. En in 2019 hetzelfde voor dinsdag... En in 2020 hetzelfde voor woensdag...](#) Zo veranderen we geleidelijk aan 'de norm' en bereiken we in 2025 onze doelstelling om 50% vegetarische en plantaardige maaltijden aan te bieden.

Terzelfdertijd kunnen we met infosessies en debat met academici, producenten, cateraars, ngo's, ... het transitiepad naar een gezond en duurzaam voedselsysteem verder voeden en bijsturen zodat we hierrond op een positieve manier én wetenschappelijk onderbouwd kunnen communiceren!

☒ Het terras van de bijna-energieneurale resto op Campus Merelbeke.

DONDERDAG VEGGIEDAG: THE FULL MONTY

Na de omgekeerde dag willen we nu een echte donderdag veggiedag! Laat ons dat bekende Gentse donderdagconcept wat ambitieuzer invullen: een ruime keuze tussen diverse veggie-opties en een volledig plantaardig gerecht, waarbij we het niet-vegetarisch aanbod (inclusief snacks en broodjes) beperken tot één maaltijd. **Donderdag? De populaire spaghetti bolognese in veggievorm!** Mensen zullen proeven en vertrouwd raken met dit duurzaam alternatief.

📷 Het Vlaams Instituut Gezond Leven verzamelde alle huidige wetenschappelijke kennis over gezonde voeding – wat krijgt de voorkeur, wat beperk je beter – in de voedingsdriehoek. Het model houdt rekening met de actuele eetgewoonten in Vlaanderen en geeft handvatten om duurzamere keuzes te maken.

PROEFLABO 2.0

Resto Sint-Jansvest werd in 2013 omgedoopt tot proeflabo om de vegetarische keuken op grotere schaal in te voeren. De vegetarische kaart kreeg in 'de omgekeerde resto' de bovenhand en anders dan in de andere resto's wordt in Sint-Jansvest zelf gekookt. Dat dit een tijdelijke invulling was, wisten we. Maar wat doen we over twee jaar als resto Sint-Jansvest sluit? Waar gaan we dan proefdraaien met de veggiegerechten? **We hebben nood aan een eigen keuken waar we kunnen blijven experimenteren met gezonde vegetarische en veganistische gerechten, éénpansgerechten, gerechten uit de wereldkeuken, ...**

En we kunnen het ruimer zien. Ook op het vlak van de bedrijfsvoering komen vanuit verschillende hoeken heel wat voorstellen. In een proeflabo kunnen we grote en kleine ideeën uittesten en experimenten opzetten alvorens ze overal uit te rollen. Denk aan experimenten met 2 portie-groottes, met nudging, met kassatickets op vraag, met informatie over allergenen, met restjesverwerking via een snelvriezer, met specifieke prijszetting (duurder, maar gezonder & duurzamer), Bovendien vormt deze plek een ideale ruimte om wetenschappelijk onderzoek rond voeding en consumentengedrag uit te voeren. Het hoeft zelfs niet één proeflabo te zijn. Elke resto of cafetaria die hieraan zijn steentje wil bijdragen kan eens fungeren als experimenteerruimte.

FAIR TRADE OP HET MENU

UGent serveert al jaren fairtradekoffie, -thee, drankjes en hier en daar fairtradesnoep in een automaat. Tijdens de Week van de Fair Trade voeren we campagne en zetten we extra fairtradeproducten in de kijker. Maar wanneer nemen we de volgende horde? **Wanneer nemen we de producten uit de sensibilisatiecampagne op in ons aanbod?**

📷 Boven: De Week van de Fair Trade in de resto's van de UGent / Midden & onder: Feest in de resto's op donderdag tijdens de campagne 'Dagen Zonder Vlees'.

DUURZAAMHEID & GEZONDHEID

Als je de kat bij de melk zet, dan zal ze drinken... Dit principe geldt ook wanneer je verpozingsruimtes vol met frisdrank- en snoepautomaten zet of een resto-assortiment uitbreidt met nieuwe fastfoodgerechten.

Gezondheid is belangrijk voor de UGent. **Laat ons dus al minstens zelf stoppen met het verleiden tot de consumptie van producten uit de 'rode bol' van de voedseldriehoek.** Lagere en middelbare scholen gingen ons daar al in voor.

Wat willen we dan wel? Aantrekkelijke studentenhoekjes, waar het aangenaam vertoeven en werken is, met drinkwaterfonteinnetjes en hier en daar experimenten met duurzame en gezonde sapjes. De student zal zijn zin in dat blikje cola snel vergeten.

GOEDKOOP. HET DOGMA?

Dan toch maar geen biologische kip? Dan toch maar voedsel dat de wereld heeft rondgereisd alvorens het op ons bord komt?

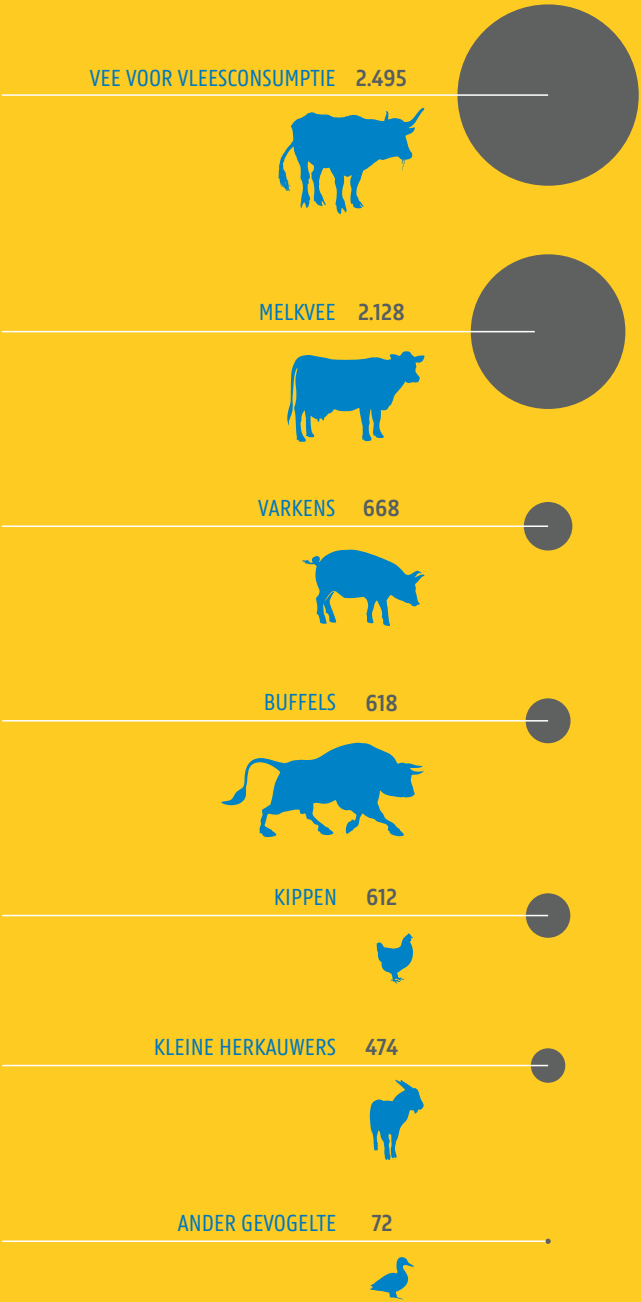
Uiteraard willen we een restaurant dat voor iedereen toegankelijk is en waar mensen die het financieel moeilijker hebben toch terecht kunnen. Maar mag er eens een debat gevoerd worden over ‘betaalbaarheid’? Betekent dit voor iedereen hetzelfde? Moet een personeelslid of een doorsnee student per se hetzelfde betalen als een student die zelf voor zijn studies moet instaan?

Door de prijzen zo scherp te houden kunnen leveranciers geen duurzamere producten aanbieden, wat de stapsgewijze transitie naar meer bio, meer fair trade, meer lokaal eten en meer dierenwelzijn in de weg staat. Een lekkere, duurzame en diervriendelijke maaltijd kost wat meer... Maar we kunnen bijsturen met de bestaande subsidieregeling voor gezonde en duurzame alternatieven: **de meerkost van biologische groenten kan bv. deels gecompenseerd worden door de subsidie, waardoor een hoogwaardig – plantaardig – alternatief competitief kan worden aangeboden.**

We moeten ook eens analyseren waarom onze maaltijden zonder subsidie van de overheid zo prijzig zijn (>12,00 EUR)? Een efficiëntieverhoging op toegevoegde kosten zou een iets hogere foodkost voor duurzame maaltijden misschien wel kunnen compenseren?

DEUREN WAGENWIJD OPEN

De transitie naar duurzame voeding is geen evidentie, zeker niet in een grootkeuken waar het eten niet zelf bereid wordt, maar enkel opgewarmd. Het is een zoektocht naar leveranciers die aan onze duurzaamheidseisen kunnen voldoen, naar correcte informatie over de herkomst van onze voedingscomponenten, naar betaalbare goederen, ... Maar we staan niet alleen. Heel wat mensen verdiepen zich hierin en kunnen ons helpen: Gent en Garde, EVA vzw, Stad Gent, collega-universiteiten, geëngageerde personeelsleden en studenten, experts, ... **Laat ons samen rond de tafel zitten en stappen vooruit zetten. Als grote Gentse speler kunnen en moeten we de markt mee sturen.**

 Wereldwijde broeikasgasuitstoot (miljoen ton CO₂-eq) door veeteelt, uitgedrukt per diersoort (FAO).

LEVERDEN EEN BIJDRAGE

Jessie Adam, Dieter Adriaenssens, Nadine Aelbrecht, Johan Albrecht, Betül Akkaya, Maggy Arco, Eline Audenaert, Lina Avet, Janis Baeten, Laurens Beke, Wim Bert, Wim Beyers, Benjamin Biebuyck, Annick Bleys, Brent Bleys, Thomas Block, Luuk Boelens, Gijs Boogers, Lotte Boury, Filip Boyen, Werend Brantegem, Els Bruneel, Frédéric Bruynings, Mieke Burrick, Pieter Callebert, Steven Caluwaerts, Frank Campe, Marieke Carpentier, Ioanna Chatziagiannidou, Anton Christiaens, Inge Claerhout, An Cliquet, Margo Cnockaert, Jolien Coenraets, Benedict Coghe, Filip Colson, Dirk Covent, Stef Craps, Saskia Crucke, Sofie Custers, Ina Dambre, Lien De Backer, Fien De Block, Koen De Bosschere, Angelo De Bruycker, Katrien De Bruyn, Annelies Declercq, Joke De Clercq, Pieter De Clercq, Kirsten Decommer, Frederik De Decker, Jan De Doncker, Tinneke Degraeuwe, Stefaan De Henaau, Charlotte De Kock, Anna Delemmi, Maarten Deleye, Liselotte De Ligne, Jo De Loor, Chaïm De Mulder, Gita Deneckere, Stefaan Deneve, Leen De Paepe, Michel De Paepe, Andy De Prez, Frederik De Roeck, Nico De Roo, Charlotte De Rudder, Ishka Desmedt, Margot Desmedt, Pallieter De Smedt, Purdey Devisscher, Ellen De Vrieze, Milena De Wael, Wim Dewitte, Martine Dewulf, Steven Dierickx, Lieven D'Hollander, Inge Doms, Sarah Drieghe, Vera Dua, Chantal Dugardin, Kris Erauw, Yves Fassin, Pieter Fockedeij, Ilke Geleyn, Peter Goethals, Sanne Govaert, Liesbet Goubert, Katrien Hastraete, Ann Hendricx, Veronique Hoste, Koen Houthoofd, Ineke Imbo, Frédéric Iterbeke, Ray Jacobson, Els Janssens, Jonathan Janssens, Thomas Janssens, Sibo Kanobana, Alihan Kaya, Sevdag Kaya, Mil Kooyman, Omer Kurtulus, Lowie Lambrechts, Luc Lammens, Jan Lammertyn, Jozef Laureyns, Joannes Laveyne, Ellen Lauwereys, Ignace Lemahieu, Joyca Leplae, Annemarie Leuridan, Annik Leyman, Liesje Liagre, Maïté Liekens, Sigfried Lievens, Goedeke Luyten, Rakoen Maertens, David Mannaert, Reuben Martens, Elise Meerburg,

Bernd Mees, Ben Merchie, Bakou Mertens, Jan Mertens, Lieze Mertens, Janet Molina Maturano, Aagje Monballieu, Marie-Annick Musch, Frank Nevens, Gerbrand Nootens, Jeroen Ongenae, Charlotte Oosterlynck, Jan Orbie, Erik Paredis, Kaat Pauwels, Greet Persoon, Sylvie Peeters, Manon Pien, Michèle Pieters, Arne Platteau, Leen Poupeye, Evelyne Praet, Hagar Rebahi, Herwig Reynaert, Steven Rogge, Yacine Ryckebusch, Aguilar Vazquez Rosa del Carmen, Charlotte Scheerens, Astrid Schoeters, Klara Schoorisse, Bram Sercu, Dries Seuntjens, Philippe Smet, Kaat Smis, Jolien Stremersch, Isabelle Sioen, Mieke Soenens, Christel Stalpaert, Arne Stoffels, Dirk Stroobandt, Maya Termonia, Mario Vaerewijck, Nancy Van Aerschot, Ann Van Daele, Tobit Vandamme, Zoë Vandamme, Els Van Damme, Michèle van Damme, Patrick Van Damme, Tobit Vandamme, Dries Van de Look, Jeroen Vanden Berghe, Murielle Van den Bosch, Karolien Van den Bossche, Charlotte Vandenbussche, Fien Van den Haute, Ellen Vandenplas, Liesbeth Vandepitte, Luc Van De Poele, David van der Ha, Clara Vanderschueren, Jonas Van der Slycken, Benjamin Van de Velde, Claire Van de Velde, Karen Vandevelde, Riet Van de Velde, An Van Goethem, Inge Vanheule, Wouter Vanhove, Patrick Van Kenhove, Katrien Van Poeck, Pieter Van Vooren, Nico Van de Weghe, Inge Vanheule, Margaux Van Kerckhove, Lotte Van Nevel, Ilse Van Nuffel, Karin Van Peteghem, Katrien Van Poeck, Klara Van Schoorisse, Mathias Van Severen, Klarremieken Van Vooren, Pieter Van Vooren, Hans Verbeeck, Jorn Verbeeck, Katrien Verbeke, Olivier Verduyn, Kris Verheyen, Els Verhoye, Lies Vermeesch, Jens Vermeulen, David Verschueren, Sarah Verschueren, Tanja Vertriest, Pieter-Jan Volkaert, Peter Willaert, Rieke Willems, Frank Witlox, Francis wyffels, Liza Zobbeh

Duurzaamheidskantoor Universiteit Gent
Sint-Pietersnieuwstraat 25, 9000 Gent
www.ugent.be/duurzaam
duurzaam@ugent.be

Vormgeving & illustraties
Isberg Design Company (www.isberg.be)

Fotografie
Hilde Christeans
Nic Vermeulen
Stephanie Schelfhout
Jan Rumes
Christophe Vander Eecken
Klarremieken Van Vooren
Duurzaamheidskantoor
Isberg Design Company

